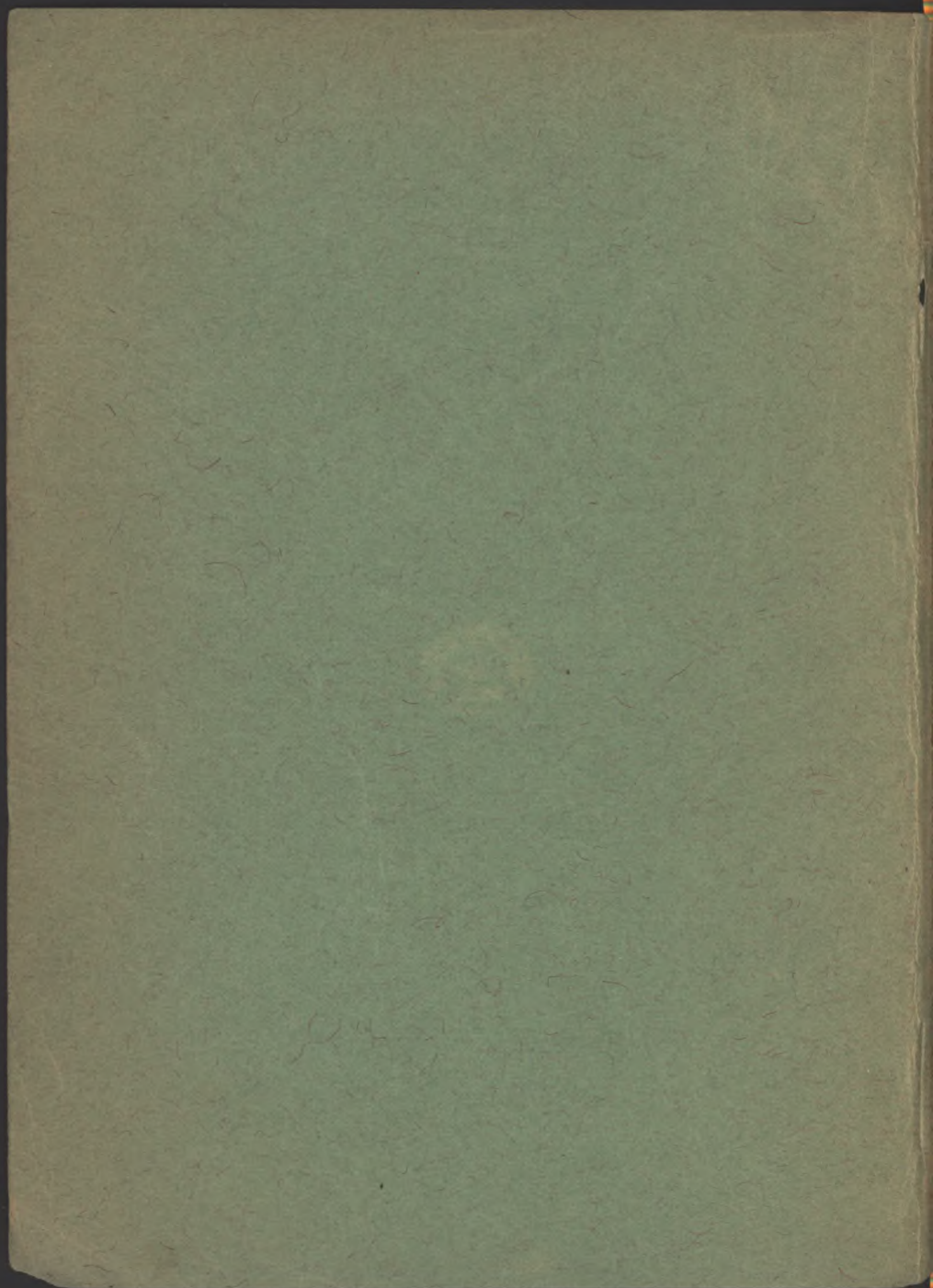
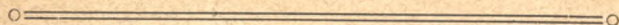

185065

MICZI
= GIZA =
MEG A
BÖSKE

ÉS EGYÉB ELBESZÉLÉSEK

• • • • • IRTA • • • • •

BARANYAY JÓZSEF

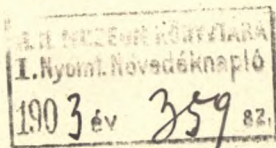
A SZERZŐ KIADÁSA

== 1902. ==

P.O. hung.
352 ff

185065

„MICZI.“

(Szemelvények Miczi naplójából.)

Jun. 29. — Ma egész nap peches voltam. Már az öltözködésnél majd megevett a méreg! Az az ostoba szabóné olyan szűkre szabta az új ruhám derekát, hogy alig tudtam magamat belepréselni! Aztán meg az oldalfésűmet kellett keresnem majd félóráig; bizonyosan az az átkozott Laczi dugta el megint, mint multkor a puderos skatulyámat! Iszonyu szemtelen ez a kölyök, sokszor restelem, hogy én vagyok a huga — azaz a nénje! (No, a naplómban csak bevallhatom az igazat; a világ előtt hazudunk ugyis — eleget!)

A szemöldökömet se barníthattam be gyufakorommal; a gyufát csak megtaláltam szétszórva, de a skatulyáját nem, aztán ez az átkozott svédgyufa csak a skatulyáján gyúl meg. Juj!!

Csak az vigasztalt, hogy fess voltam a szerpentin aljú ruhámban; gondoltam, majd irigykednek rám a többi lányok a záróünnepélyen. Kovács lányokkal találkoztam az utcán, úgy feltartották a pisze orrukat, hogy a Horváth pénztárnok is velök tartott, most ő a lovagjuk; azt hiszik az ostobák, hogy elveszi valamelyiküket. No abból ugyan nem esztek. Alig biccentettek a fejükkel, hogy mellettük elmentem! Jaj de büszkék! De legalább látták az új ruhámat!

Az iskola kapujában a pedellus felesége azzal fogadott: jaj kisasszony, már elkészt! Csakugyan: későn jöttem! Soha még öltözködtem. Hát hiába csiptem ki magamat, senki se látja! Hogy az ördög vigye el, valahány várróné meg svéd

gyufa van a világon. — Szinte sirva nyitottam be az igazgató-irodájába, s ott kit találtam? — a Szarvas tanárt — Szarvast! — — — Vissza akartam „vonulni“, de azonnal elkezdte Szarvas: „Ugy-e a bizonyítványáért jött? Director ur nincs itt, majd átadom én. Tessék! Igazán szép bizonyítvány. Szerencsés lesz az a férfi, akit maga boldogítani fog!“

Oh az arczátlan, a szemtelen! — volt lelke ilyet mondani — nekem! — Szinte haraggal kaptam ki kezéből a bizonyítványomat s ott hagytam a faképnél. Tán nem is köszöntem?

Nem is tudom, hogyan kerültem haza! Csak azon vettem magamat észre, hogy a lugosban sirok. Egész d. e. sir-dogáltam, tele sirtam valami 3 batiszt zsebkendővel. Ki se mehettünk a délelőtti korzóra, olyan vörösek voltak a szemeim. — Milyen szerencsétlen is vagyok én! — 16 éves már jócskán elmúltam, mikor a IV. polgárit először kijártam, mert egyszer csak végig kell járni minden művelt leánynak. Néhány évre rá egyszer azt mondta a mama, hogy tudod lányom, te már rémitően kezdesz kinőni a bakfis korból meg a rövid szoknyából, hát csupán az illúzió kedvéért járd ki még egyszer a IV. osztályt! Én már akkor is elég okos voltam az ilyen fiatalítási manővereket felfogni, beleegyeztem: kijártam még egyszer! Így csaptuk be a világot! De különben lehet is ezt az ostoba világot becsapni, hisz mindent kiszimatolnak. Azok az öreg nénikék! csak azok ne volnának a világon. Azok emlékeznek mindenre, tudják, hogy ki mikor s hol született; emlékeznek még arra is, hogy milyen pólyában keresztelték s hogy sirt-e, mikor a keresztvizet ráöntötték.

Mikor aztán kijártam a IV-et másodszor is, akkor az történt, hogy egy sneidig fiatal tanárt helyeztek hozzánk: a Szarvast. Még a vakációban került ide. Valami jámbor juliálist ismerkedtünk meg. A juliálist meg az új fehér moll ruhámat az elmaradhatatlan eső agyon áztatta ugyan, de azért nagyon kellemesen mulattam. Talán - be kell vallanom — mert vele megismerkedtem? Lehet! Tény, hogy változást éreztem magamon. Talán szerelmes is voltam belé. Tudja Isten! Érdeklődtem iránta tán kissé jobban is a kellenél. Éreztem, hogy elpirulok, valahányszor a nevét vagy csak azt az utcát, a hol lakott, említették előttem, vagy akármi távolabbi vonatkozásu dolgot; elpirultam, ha szóba jött az iskola, könyv, szünidő, én azonnal megleltem a kapcsolatot, az összefüggést és reá gondoltam! Látása boldoggá tett, sokszor mégis jobb szerettem volna sose látni; vágytam utána, mégis félttem tőle; félttem, hogy egyszer a karjába omlok, pedig az lett volna csak a boldogságom. — Találkoztunk többször — a sétányon, a tennisz pályán, a zsúrokon.

Aztán mikor szeptember érkezett, azt mondtam a mamának: „Mama! én még egyszer kijárom a IV. osztályt!“ Édes anyám rám nézett azokkal a kutató szemeivel hosszasan, éreztem, hogy egészen a lelkembe lát, le a legfenekére; aztán így szólt: Jól van lányom! — — — Szarvas is tanított. Mindennap örömmel feleltem volna neki; s ha nem tudtam valamit, szinte örültem, mikor megszidott! Tőle még a szidás is édes volt! Talán ez a szerelem? Igen: ez! ez! — — Ugy sejtettem: ő is vonzódik hozzám, hisz mi nők ezt észre vesszük. Reméltem, hogy tanárné leszek, s mi történt? Elvette azt a vézna, sovány Nagy Terézt, kiről nyílt titok, hogy borzasztó sokat költött már „pilules orientalis“-re, a melyről azt híresztelik az újságok, hogy tőle „eszményi kebel“ nyerhető. No de hiába költött! — — S miért vette el? mert gazdag. Ha én gazdag volnék! De hisz a gazdagságnak is meg van az átká, sohase önmagáért megy férjhez a leány, Teréz is tudhatja, hogy pénzéért vették el. Ez decemberben történt. Mindenki susogta, no a Fehér Miczi is kimarad az iskolából, hisz hiába jár, a Szarvas megházasodott! S én, hogy ráczáfoljak erre a mendedmondára, végig jártam az osztályt. Most már gyűlöltem őt, de azért az ő tárgyát is megtanultam jól, hogy a világ száját még jobban betömjem! S van lelke gunyolódni velem!

Jul. 3. — Ma volt a Király Adának az esküvője. Tekintve, hogy már 30 tavaszt elvirágozott, Ada elég jól „főstött!“ Nem hiába beszélnek róla, hogy direct Párisból hozatja a szépitő szereit. A képzőművészeti társulat csudálom, hogy nem választotta be eddig tagjai közé, hisz rajong a festésért, s nem is olyan nagy kontár benne; 3 lépésről még nem lehet észre venni, hogy festi — magát!

Ada olyan bátran, hiba nélkül felelt a pap kérdéseire, mintha az egész 30 éve alatt azt tanulta volna. A vőlegény arczán csak úgy sugárzott az öröm, hogy jó fogást csinált.

Érdekes, hogy még a gazdag lányok is megvénülhetnek. Ada gazdagságának büszke tudatában várt valakit, valami nagyot, dicsőt! Először talán mesebeli királyfiról is ábrándozott, Később jó lett volna tán egy uralkodó hercegecske is. De nem jött, — nem! Még olyan sem, a melyik nem uralkodik, pedig az is jó lett volna. Ada mindig lejjebb szállt az álmaival! Jó lett volna grófocska, vagy bárócska is — aranyos ágas koronával, vagy ha kopott is a koronájuk, majd bearanyozta volna Ada gazdagsága. De hát nem jött se ilyen, se olyan; Ada aztán nagyon unalmasnak találta csak várni — 30 évig; a 30-ik évét azal ünnepelte meg, hogy férjhez ment. A vőlegény, nem volt se mesebeli királyfi, se uralkodó herceg, se gróf, se báró, hanem csak tanár, kinek csupán csak az a nevezetessége, hogy

van neki vagy 5 keresztnéve. Ő ugyanis: Telkes Tivadar Ödön Ede Aladár névre hallgat. No legalább van benne valami — herczegi!

Az esküvő után azonnal elutazott az új pár. Eddig már Fiume felé járnak. Most már szabad — a csók. Tudom, Ada első csókjában bent lesz 30 évnek elfojtott vágya, szerelmi lángja.

Esküvőről jövet éreztem, hogy a harisnyakötőm le akar esni. Juj! nincs borzasztóbb érzés ennél!

Jul. 4. — Délután több lány barátnőm volt itt. Jól elmulattunk, sokat énekeltünk, de ez a Monori Elza mindig elrontotta, azt hiszi, hogy jó hangja van, pedig soha rosszabb hanggal még egereket nem ütök, mint az övével. Végre összesugtunk, hozattunk egy hatos ára csukrot, s mint közadományt neki adtuk. No, a meddig a csukor tartott, befogta a száját. Később jött a Kender Muki; ez arról nevezetes, hogy jogász létére nem tud egy rövid mondatot kimondani, hogy 3 „izé“ ne legyen benne. Ma mondtam is neki, hogy mért nem nyomtatja ki ezt a szót: „izé“ valami ezer példányban, így aztán ha társaságba jön, szétosztaná a czédulákat s nem kellene egy szót se szólnia! De erre aztán ő kelme megharagudott, s egy negyedóráig nem szólt egy árva „izé“ se.

Julius 5. — Ma levelet kaptam a Németh Gyulától. Egész levele gyerekkori visszaemlékezésekből áll, visszaidézi a multat, mily boldog volt, mikor együtt játszottunk. Egészen elérzékenyített levelével. Ő volt első gyerekkori ideálom. Most már házasodhatnék is, de csak — tanító lett!

Délután a Krausz boltjában voltunk a mamával vale-neisennes, croché és cambré csipkediszt venni. Krausz szolgált ki, de meglehetősen hidegen! Többek között azt mondta, hogy nem vár soká az adóssággal, ügyvédhez fordul. — Mikor odahaza elmondtuk a papának, nagyon elkomorodott s így szólt: „Csak te mennél férjhez Miczi a katasztrófa előtt!“ — — Ma este sokat sirtam megint. Istenem, csak férjhez mehetnék. Tudom, valami baj történik; tele vagyunk adóssággal, már sehol sem akarnak tovább hitelezni. Minden, amit mutatunk, csak látszat, szemfényvesztés, s egyszer rombadül minden, megütik házuk előtt a dobót; ha addig férjhez nem megyek, az után ugyan ki venne el, — egy tönkre ment lányát, a világcسفját? Mi lesz velem? Magam erejéből nem tudnék megélni. Nem tudok — semmit. — Azaz — tudok: zongorázni, ismerem s láttam minden valamire való szindarabot, tudok áriákat a nevesebb operett s operákból; tudom táncolni a bosztont, padőpatinét, padőkartét, az udvari négyest meg a jég táncot; tudok tenniszezni, korcsolyázni, olvastam rengeteg

regényt, a mit csak a lányoknak olvasni szabad és amit nem szabad; gagyogok egy kicsit francziául, hozzá tudok szólni a magas politikához meg az irodalomhoz! Ebből pedig nem lehet megélni, tudom én azt. A komolyabb munka, a háztartás ismeretlen előttem. De nem tehetek róla, így neveltek. Most ez az elegáns!

Jul. 9. — Ma érdekes zsúrt rendeztünk mi lányok Szekereséknél. Voltunk vagy tizen. Szekeresné, ez az aranyos süldő menyecske elnökölt. Még esküvőjük előtt megígérte nekünk, barátainak, hogy a nászutjuk után egy titkos zsúrt rendez, a melyen tudakozódhatunk a páros élet örömeiről. Micsoda zsvajv volt ott, mind a tizen egyszerre beszéltünk, a magunk szavát se értettük. Végre Szekeresné azzal a riadójával, hogy jön a férjem, — csendet teremtett, mialatt kijelentette, hogy csak írásban fogad el kérdéseket; különben felosztatja a zsúrt s nem árul el egy makulányi titkot se, még azt sem, hogy reggel édesebb-e a csók, vagy este? Ez hatott. Írásban adtuk be kérdéseinket. — Szinte nyeltük a feleleteket. Ez az érdekes „írásbeli“ még most is tartana, de jött Ida férje, a Szekeres. Aztán meg késő is volt már, Ida ugyan marasztalt bennünket, de a férje éppen nem; nagyon sóvár szemekkel nézte felesége minden mozdulatát. Hát eljöttünk.

Jul. 11. — Ma amint az ablakon kinézek, látom a varrónót errejönni; bizonyosan a ruha áráért jött. Hamar becsuktuk az ajtót, hogy azt higgye, nem vagyunk itthon. A szemtelen valami fél óráig zörgetett, mire elment. — — Délben apa újságolta, hogy a törvényszékhez egy új bírót helyeztek át. Gazdag ember hírében áll. Holnap valószínűleg vizittel nálunk. Ugy hallatszik, a házias nevelés hive, a főzőkanál, a konyhakötény elveit vallja a nőnevelés terén, azért nagyon jó lesz, ha engemet valami házias munka keretében lát meg először, így nyert ügyünk lehet; mivel nagyon betelt már a századvégi zsúrozó kisasszonyokkal. Majd kieszelek valami okosat!

Jul. 12. — Ma tehát „műmosás“ volt! Ezt találtam a legalkalmasabb taktikának. Felvettem a kék bluzomat meg sötét aljat; fehér melleskötényt kötöttem elé, jól felgyűr-köttem (azt mondják, szép karjaim vannak). Oda álltam a kis mosóteknő mellé s egy batiszt zsebkendőt mosogattam — mandulaszappannal. Jó sok habot csináltam. Éppen tele volt a teknő habbal, mikor egy elegáns férfi nyitott be; — erre én egy hatásos sikolyal, a mi Kürynek is dicséretére vált volna, a cseléd szobába szaladtam. Mikor a vizitszobába mentem később, már a vendég ott volt: a Kis. Mentegetőztem, — reteletem, hogy negligsében látott meg. Mire ő egész páthosszal tört ki:

„Ne tessék restelni, öröm volt nézni a festői környezetben ; oly ritka látvány ebben a footballozó, zsúrozó világban !” —
— „Óh az én lányom nagy gazdaasszony, stb.” tódította meg a mama Kis úr szája ize szerint ; persze, ez mind rémséges hazugság volt.

Jul. 20. — Kis mind gyakrabban kezd hozzánk járni. Ügyesen csinálom a dolgot, mindig valami házi munkában talál Hol a fehérneműt rakosgatom, hol harisnyákat stoppolok, vagy befőttes teszek el ; — ez az eltevés persze csak pro forma, rendesen a Laczinak adom másnap. Az ilyen jogászygymor bevesz mindent, még az én — befőttemet is ! Ha vasárnap jön, rendesen olvasás közben talál. Mostanában Eötvös „Kartausi”-ját olvasom ; ez is nagyon meghatja. Szerényen meglepetődöm, hogy még nem igen olvastam, legfeljebb Eötvös-től, meg Tompától a „Virágregék”-et. Multkor azt kérdezte : ismerem-e Zólát ? — Ugy néztem rá, mint borju az új kapura ; „Mi az, hebegém — sütemény ?” Erre Kis megragadta kezemet, s hosszú csókot nyomott rá, miközben vagy hatszor elrebegette : angyal, angyal ! — Szegény, ha tudnád, hogy ép tegnap éjjel faltam fel Zóla „Martalék”-ját !

Jul. 23. — Hogy Kis miért rajong annyira a házas nevelésért, annak okát tegnap hallottam a Nagy Boriskától, ki ismerős Szegeden, honnét Kis idekerült. — Kis 5 évvel ezelőtt éppen nem ezeket az elveket vallotta, sőt nagyon bomlott egy századvégi tenniszező kis leány után ; az eljegyzés is meg volt már, mikor Kis egyszer arra a valóra ébredt, hogy a menyasszonya egy ulánus hadnagygyal elénekelte, hogy : „A szökés párosan oh mi édes, oh mi szép” ! No hiszen hacsak elénekelte volna, — hanem — valószínűleg a szemléltető oktatás híve lévén, — meg is tette ! Kis erre aztán elkeseredésében visszatért a természethez !

Nem mondható valami szép embernek, de azért tűrhető ; lehet úgy negyven éves ! Hosszu hajat hord, hogy a fején mutatkozó holdvilágot betakarja. Ha megkérne, hozzá mennék, pedig nem szeretem s azt is tudom, nem is fogom szeretni, de — szép állása van és szép jövődelme. Aztán idehaza mi vár reám ? Nekünk szegény leányoknak a házasság az a biztos rév, a hová kiköthetünk ! A szerelem ! ? Az csak a regényekben van úgy ! Nem a szerelem köti mirészünk körül a házasságot, hanem a kényszerűség. Ha kérő jön, a házi konferencia első kérdése : mi az állása, mennyi a fizetése, aztán kiszimatolják, nincs-e adóssága, s ha mind ez kedvező, csak akkor következik, hogy szereted-e lányom ? S ha a szegény lány, ki holdvilágos estéken másról, valami szép lovagról álmadozott, azt feleli : nem szeretem ! — a házi tanács

elkezd érvelni: ilyen partit elszalasztani, itt a szerencséd, sose kapsz ilyet; nem szeretted, majd összeszoktok, összetörödtök! Így van ez nálunk. De tán igazuk is van, örüljön egy szegény leány, ha férjhez mehet, mindegyikből nem lehet könyvelőnő meg pénztáros kisasszony! — — Ma szerelmes levelet kaptam Német Gyulától; olyan félét firkál össze, hogy legyenek a felesége, szegényen, de boldogan élénk; no csak az kellene, falura menni egy koldus tanítóhoz, mikor törvényszéki bíróné is lehetek még!

Aug. 1. — Jaj, csak sose volna elseje! Egész kinszenvedés. Egymás kezébe adják a kilincset a hitelezők, a számlát hozó inasok. Szegény apának meg mamának elég kituszkolni őket, azt a sokféle hazugságot kitalálni. Csak Kis meg ne tudja, hogy ennyire vagyunk.

D. u. a lugosban olvastam olyan „nappali könyvet“, hogy a Kis meg legyen hatva, ha meglátja. Egyszer csak észreveszem, hogy nyílik a kertajtó, a Kis sompolygott be! Ahán! meg akar lesni, vagy lepni. Jaj! kedves uracskám, akkor farkasverembe esik, mert maga lesz megfogva. Lassan egy áhitatos pózba helyezkedtem, a fejemet „bűnbánó Magdolnásan“ félre hajtám, ez a póz hogy jól áll nekem, tudtam rég a tükrömből. Kis a lugoshoz ért, s a levelek közt lesett be; én mintha mitse tudnék, tovább adtam a bűnbánó Magduskát; így maradtam egy negyedóráig, — Kis gusztálhatott a — bolondulásig! Végre felnéztem, s egy szíveig ható „Jezsus“ sikollyal el akartam szaladni, Kis azonban megragadta kezemet.

Ne hagyjon itt, Miczi!

— Ugyan menjen! Haragszom! Hát illik valakit kilesni?

— Bocsásson meg! Olyan édes volt, a mint elmerengtet!

— Jaj, most megtudta, hogy ábrándozni is szoktam.

— . . . Kiről? . . .

— . . . Valakiről . . .

— Mondja meg: kiről?

— Nem, nem! Éppen magának nem.

— Ismerem őt?

— Erre nem felelek!

— Sose tudom meg?

— Talán, ha megtudom, hogy ő is ábrándozik rólam! . . .

— Még nem tudja?

— Csak sejtem. Hanem: csitt! Még egészen kivallat!

Mondhatom, nagyon megijesztett, most is hogy dobog a szívem!

— Hadd hallgassam meg!

— Szemtelen

Egy okos leánynak mindig tudnia kell, hogy meddig mehet. Kis már kezdett szemtelen lenni. Mondtam, menjünk

be. A vizit szoba elég hüvös volt, aztán meg a mama is ott volt, Kis tehát — lehülhetett. — Szóba jött itt az a nagy tűz, a mikor mi is leégtünk. Kis kérdezte, mikor volt az? Én aztán megmagyaráztam: „Két éve, éppen akkor akartuk a 15-dik születés napomat megünnepelni; hogy elmegy az idő, már annak két éve”. Kis bizonyosan tud még annyit az algebrából, hogy $15+2=17$. Így lehet csak ki publikálni, hogy az ember hány éves! De ma már olyan szemtelenek a férfiak, hogy mindig 4—5 évet hozzáadnak a bevallott számhoz, hála azonban a mai fiatalító rendszernek, — többnyire még így is tévednek! — Ma meghívtuk Kist holnapra ebédre. „Eljőjön ám — szoltam hamiskásan — az ebéd érdekes lesz, mert én főzöm!” Estefelé a mamával a Krauszhoz mentünk; bizalmasan megsugtuk neki, hogy Kis valószínűleg elvesz, aztán akkor minden rendezve lesz, csak maradjon nyugodtan. Eleinte olyan felét dörmögött, hogy ugyanezt mondtuk a Szarvas tanárról is, mégis becsaptuk! (istenem! mikor ő csapott be bennünket!) Végre beadta derekát.

Aug. 2. Reggel nagy alkuban voltam Laczival a „világ előtti bátyámmal” s a tényleges öcsémmel, hogy ebéd alatt jól viselje magát, s engem elég gyakran „hugocskámnak” szólítson. Iszonyu bitang ez a kölyök, tudja, hogy mit ér. Hiába ijesztgettem, hogy elárulom a Nemes Elvinek (az most szívében az uralkodó planéta), hogy a II. alapvizsgán alaposan elbukott; erre ő azzal vág vissza, hogy ő meg majd a Kisnek árul el, hogy milyen bizalmas „tete a tete”-im voltak a Szarvas-sal; végre 2 pakli purzicsányban megalkudtunk, hogy az ebédnél „hugozni” fog, sőt még abba is belement a „bátyám” hogy össze fog barátkozni a Kissel. „Ne félj Miczi! majd a nyakába szóvlak én, hanem te is egyengesd az utamat a Nemes Elvinél, dicsérj előtte, hogy mennyire szeretem!” — „Vetem észre, alaposan elbukta a vizsgán!” — „Ugyan Miczi, ne bántsd mindig a gyenge oldalamat, hisz neked is van gyengéd: a férjhezmenés!”

Kis már 10 órakor jött. Én csak egy-egy pillanatra néztem be, mindig visszaszaladtam a konyhába valami kifogással, hogy jaj, elég a rántás, elfut a leves. Így aztán Kis szentül azt hitte, hogy én főzöm az ebédet. Persze az ebédet nem én, hanem az az áldott jó Kamilla néni főzte. Minden kitünően sikerült; a leves olyan volt mint az arany, a pecsenyék omlósak mint a gesztenye; a felfújt nem esett össze, a torta gyönyörűen kijött a formájából. Kisnek izlett minden, majd mindenképp kétszer vett; jó étkü s nagy inycenz — nem csak az étel dolgában: sokszor majd felfal a tekintetével.

Az ebéd jól folyt le, csak ez az ostoba Laczi a purzicsány

reményében annyiszor hangoztatta a hugocskámat, hogy egészen feltűnő volt, intettem is neki, hogy hagyja abba! — Ebéd után a kertbe mentünk; Kis kezd „vallani“, de azért lassan haladunk, lassan, akár egy vicinális; többet reméltem, azt hittem, eddig már Kis Tivadarné leszek!

Aug. 10. — Nem szeretem a dolgot; Kis jön minden nap, látszik is, hogy tetszem neki, de még mindig nem nyilatkozik. Már kezdem unni, ő azok közé tartozik, akik férjnek jók ugyan, de udvarlónak rémitő unalmasak. Papa is kitört ma, hogy már mióta traktáljuk, még sincs semmi eredmény! Új taktikához fordulunk, elkezdjük előtte fitogtatni a gazdagságunkat, példálódzunk a takarékbba tett pénzünkkel, hátha pénzre akar házasodni. No minálunk az is kapható — in effigie. Ma aztán mikor itt volt a Kis, rendeztünk egy kis pénzügyi manővert. Apa így szólt Kishez:

— Kedves uram öcsém, megtehetne nekem egy kis szivességet.

— Kész örömmel!

— Minden negyedévben egypár száz forintot szoktam betenni a takarékbba, most kellene már bevinni, de nem érek rá, ha lenne szíves elintézni.

— Ugyan Edvárd — vágott közbe a mama — hogyan alkalmatlankodhatol ilyesmivel? Még utóbb Kis ur fitogtatásnak veszi.

Oh dehogy! Tán attól fél nagysád — szólt Kis tréfásan — hogy elszököm az egész betéttel?

— Dehogy félek! Különben is 17 ezer forinttal nem érdemes megszökni!

Kis szemei a 17 ezer pengőre egészen felragyogtak. Ő is az érdek embere, mint minden férfi. No most már minden nap kap egy „kávés kanállal“ a — fitogtatásból. Az esküvő után ha kér abból a nem létező ezresekből valamit, majd elintézzük a dolgot, akkor már könnyen beszélünk.

Aug. 14. — Kis kétszeresen szerelmes belém, legalább jobban fénylenek a szemei ha rám néz, mint az előtt. Persze szerelme nagy része a 17 ezer pengőt illeti meg, no erre elénekeltjük igazán, hogy „Várhatsz babám, elvárhatsz, míg csak bele nem fáradsz“.

Az „üzlet“ gyors lebonyolítása érdekében új taktikához nyultunk; holnap minden bucsu nélkül elutazom Irmához Tótelekre, Irma ott postamesternő. Ha Kis csak egy kicsit is szeret engem, no meg azt a 17 ezer pengőt, akkor a távollét hatása alatt bizonyosan megadja magát.

— Aug. 15. — Irma jól néz ki; nagyon kényelmes dolga van, jövődelméből szépen megélhet; nem kell egy ko-

misz férfit a hálóját követni. Ha nem megyek férjhez, én is postás Milka leszek. Ma bűnre is vetemedtem! Jaj! csak az Irma meg ne tudja, akkor tudom elkergetni innen. Egy ismerős írású levél került a kezembe, a Tóth Béla írta, a 3 év előtti „heves“ udvarlóm, róla is azt hittem, hogy elvesz, de Isten tudja miért, elmaradt házunktól. Égtem a kiváncsiságtól, mit írhat, hátha rólam is írt?

Irma éppen az uzsonna kávéját főzte, az idő alatt felbontottam, olyan divatos, hosszukás boríték volt, könnyen felnyílt. Az egész levél rólam szólt ilyen formán: „Kedves barátom! Azt kérdezed, miért hagytam ott a Fehér Miczit? Beláttam, hogy ő mindennek jó, csak feleségnek nem, legalább nem való ilyen kisebb jövedelműnek, mint én. Micziért lehet mindent tenni, lehet az ember szerelmes belé az öngyilkosságig, költhetni rá vagyont virágra meg albumokra, adathat az ember neki éjjeli zenéket, párbajozhat érte, lehet neki udvarolni; mosolyáért, édes csókjáért esedezni, — csak egyet nem lehet — legalább okos embernek nem — nőül venni! Századvégi lány, aki a szerelemben csak flirtel; aki még a szerelemben is tud okosan számítani, aki mindent tud már teóriában. Udvarlónak adja a morzsákat a szerelem asztaláról, de e morzsák összegyűjtve, ki tudja, nem adnának-e ki legalább is egy légyottot!?”

Ugyan, nem is irom le mind! A szemtelen!

— Aug. 19. — Végre! sikerült minden! Kis megkérte a kezemet! Mama írta meg a következő levélben.

„Kis megkérte kezemet!! Így történt: Kis másnap eljött. Kérdezte, hol vagy?

— Azt hiszem — feleltem fagyosan — önt érdekli legkevésbé, hogy lányom hol van!

— Igazán nem értem! Hisz engem nagyon is érdekel!

— Érdekli? Különös! még eddig nem adta tanujelét! Szegény leányom! . . .

— Asszonyom! az Istenre kérem, beszéljen, mi történt?

— Ejh! mit érdekli önt!?

— Az Istenért! világosítson fel!

— Hát tudja meg! Lányomnak el kellett utazni, mert tele van vidékünk mende-mondával, nyíltan beszélnek arról a viszonyról, mely Miczi s maga közt van!

— De hisz ez rágalom!

— Hahaha - rágalom! — kiáltottam, mint Jászai az „Elektrá“-ban, — hát menjen, hitesse el a világgal, hogy csak rágalom, kiáltsa ki, hogy ez rut hazugság! Ki fogja el hinni?! Szegény leányom, egyetlen leányom, hát miért érdemelt meg e sorsot? De mindennek maga az oka, házunkba fogadtuk, úgy tekintettük, mint jóbarátot, talán többnek is, és mi lett az eredmény?

A szék támlájára borultam, s néhány műkönyvet morzsoltam szét szememben, a hatás gyönyörű volt, Kis térden állva rimázkodott:

— Jóvá teszek mindent!

— Nem lehet — szólék siránkozva, — nem lehet!

— De lehet! Micziért érte megyek, s visszahozom!

Erre én felugrottam: „Micsoda jogon, — kiálték — micsoda jogcizmen?

— . . . Mint a vőlegénye! . . .

Itt már aztán helyén valónak találtam egy kis mű elajulást, a pamlag karjára dültem, s lecsuktam szempillámat; az „ajulás“ alatt elgondoltam, hogy a férjhez menéssel csak rendben vagyunk, csak az a bizonyos 17 ezer forint nyugtalanított, mi lesz ha, az esküvő után kér belőle?!

Kis idő múlva magamhoz tértem, s így szóltam fátylozott hangon:

— Szereti a leányomat?

— Imádom s boldog leszek, ha enyém lehet!

— . . . Önmagáért szereti őt? vagy talán . . .

— Mit gondol asszonyom! Nekem nem kell semmi csak ő maga — egyedül!

Most már csak gyere haza minél előbb, hogy az eljegyzés meg az esküvő hamarosan meglehessen. Igaz, hogy e sietséget a világ aztán igazán másra magyarázza, de sokkal okosabb lánynak tartalak téged Miczim, hogy sem ilyennel tördnél. Sietnünk kell, hogy Kis az esküvő előtt meg ne tudja anyagi helyzetünket, mert akkor bizonyosan visszalépne.“

Aug. 22. — 3 napja itthon vagyok. Sok a dolgunk a kelengye varrással. Tivadar folyton nálunk van; nagyon türelmetlen vőlegény; ő még sokkal jobban sietteti az esküvőt mint mi. — Érdekes, a mint megtudták a kereskedők, hogy „jó partit“ csináltam, azóta nyakra-főre hiteleznek, nincs gondunk semmire se.

Szept. 30. — Már egy hónapos asszony vagyok; most jöttünk meg a nászutról. Gyönyörű vidékeken jártunk, láttuk Schweiczt, Olaszországot. Itthon gyönyörű a lakásunk, butorunk. A csipkét Brüsszelből, selymet Sweiczból, kalapot Párisból hozatom, — Kell e ennél több! Azt hiszem, hogy boldog vagyok! — Igaz, volt egy kis csetepaté Tivadar meg apa között, — mert az esküvőnk után el akarták licitálni apának mindenét, de Tivadar nem akarta ezt a szégyent, hát kifizette az adósságot.

Apára nagyon haragszik Tivadar azóta.

Decz. 20. — Tivadar mintha mégis öreg volna hozzám. Érzem, amint napról-napra öregszik; folyton köhécsel.

Jan. 4. — Tivadar mindig herbatheával él. Korán fekszik. Sokszor halálra unom magamat.

Febr. 9. — Ma felmondott a szobaleányom.

— Miért még el?

— Férjhez megyek, nagyságos asszony, a jövő hónapban, de azt akarja a vőlegényem, hogy már most menjek haza.

— Szereted?

-- Hogyne szeretném — szólt csodálkozva, — akit nem szeretek, csak nem mennék hozzá!

— . . . Igazad van Minka! Te boldog is leszel!

Alig vártam, hogy kimenjen a szobából; az asztalra borultam és sirtam keservesen sokáig. Istenem! ez az egyszerű lány ahhoz megy, akit szeret! És — én — ?

De jó hogy nem volt itthon az uram, legalább ki-sirhattam magamat.

— Március 24. — Átellenünkben lakik egy fiatal pár; tán egy hónaposak lehetnek. Nagyon szeretheti az asszony a férjét, csak úgy repes örömében, ha férjét látja haza jönni. De boldog lehet az az asszony!

— Máj. 7. — Férjem beteg. Az orvos köszvényt konstatált. Pöstyénbe kell mennie!

Férjhez mehettém! Az uram akár az apám lehetne! — Most ápolhatom!

Minek is irjak én naplót? Miről: a fásult unalomról? az egyhangú szürkeségről? Nem is irok!

Hanem majd egyszer — talán — — majdha -- . Különös gondolatok jának az agyamban; — hisz én még fiatal vagyok, — vérem piros és forró, — jogom van az életre, a szerelemre!

Talán mégis jobb volna egy koldus tanító felesége lenni, szegényen élni, de boldogan!

Isten veled, kis naplóm! Majd egyszer folytatlak! — Majd folytat egy bűnös asszony, de — boldog asszony!

Különös gondolataim vannak! — — — Tegnap színházban voltunk; a „Tartalékos férjet“ adták! — — —

„G I Z A.”

A tuskófalvi hamuzsirgyár gép-kürtje hosszasan, keservesen búgott. Hogy egy uj, még el nem koptatott hasonlattal éljek, nem hinném hogy egy rinocéros, a melyiknek a fájós foga helyett a jó fogát huzza ki tévedésből a fogorvos, tudna keservesebben bögni. Önök (hogy megint egy kevésbé használt frázissal éljek) — most engem bizonyosan valami afrikai vadzamárnak tartanak; ilyen vadakat összekeverni: rinocéros, meg fogorvos! — hogyan kerülnek ezek össze?! — Bocsánat! Én csak egy uj — eddig még nem használt rinocéros-nasonlattal akartam önöknek — kedveskedni! Azután meg, — ha jobban mérlegeljük az ügyet, nem is olyan bolond gondolat! Hiszen kérem, ma már nálunk annyi a fogorvos, hogy szinte egymást ennék meg, azaz hogy egymás fogait huzná ki nagy — gyönyörűséggel, ha tudnák; s ha így nő a számuk, bizony-bizony még utóbb benépesítik a Nyazza Stefánia, s Rudolf tavak környékét is, a hol pedig meg kell elégedniök rinocéros pacziensekkel is. No de elég ebből.

Mikor én, — a tuskófalvi hamuzsirgyár főkönyvelője, ezt a fönt már eléggé körülírt bögést meghallottam, éppen a 675. folyó számot akartam be írni a főkönyvbe, de csak a 6-ot irtam be, a többi maradjon holnapra.

No igen, mit jelent a kürtszó? hogy a napi munkának vége: — hát tartozom én tovább dolgozni? — hát fizetnek engem a kürtszón túl is?

Ezen kürtszón tuli elvitázhatatlan jogaimat vitattam

éppen magamban — magamnak, mikor Jutka, a gyárfelügyelő-nének személye körüli szolgálója rontott be hozzám. Egyik kezében valami képes lap félét lobogtatott, a másik kezében pedig hatalmas fött krumpli gőzölgött, az az csak a fele, a másik fele már a szájában volt és közeledett rendeltetése felé, de az bizony nehezen ment Jutka nagyot talált befalni, aztán meg rémitő forró is volt, hát csak forgatta a nyelvvel hol jobbra, hol balra. Szólni persze dehogy tudott volna! A mozdulataiból azonban kivettem, hogy nem a krumplit hozta nekem, hanem a képes lapot. Elvettem tőle: „Jól van Jutka! — szoltam s jót csiptem pozsgás képén“.

Nem mintha Jutka erkölcsi nivója nem engedné meg az ily csipkedéseket — de Jutka azt akarta, hogy az egész gyártelep megtudja, hogy őt a főkönyvelő arczcspkedéssel tüntette ki, hát — megfeleltkezően a szájában levő lenyelhetetlen anyagról, hatalmasat akart sikolytani, s ez volt a veszte: a forró „kolompér“ cigány utczára ment, sikolytás helyett olyan köhögési roham fogta el Jutkát, hogy jónak láttam a szobából kipöndöríteni, nehogy ott érje a halál. Jutka aztán beköhögte az egész gyártelepet. Tán még most is köhög.

De lássuk a képes lapot. Ha önök azt hiszik, hogy ez a képes lap valami messziről jött, fölötte csalódnak. Ez az ansicht (hogy már magyarul is beszéljek) nem jött messzebb-ről, mint a második szomszédból, s a ki küldte, az beszél velem mindennap, — nem is egyszer, s így elmondhatná mindezt szóval, no de hát ő szereti a rendkívülit, a regényeset. Mert hát kérem, nem regényes-e, hogy ő képes lapot ír nekem, sőt bélyeget is ragaszt rá, daczára annak, hogy a fent már eléggé méltatott Jutkával, személyük körüli cseléddel küldi hozzám.

— „Édess Stiglicz ur! Ma estsére szívvesen látjuk egy kis barátságos vacsorára, szivből üdvözlli Gizuczika.“

Lelkemre mondom, hogy egy képes laptól s egy Gizuczikától nem lehet több iráshibát várni. Gizuczika azon irodalombarátok közé tartozott, a kik tudják, hogy néha kettős betűvel kell írni, csak azt nem tudják, hogy hol! —

Gizuczika? Hölgyeim s uraim — ne keressék e nevet semmiféle Pallas nagy- és kis lexikonban, ugy sem találják meg.

Gizuczika, mikor a világra jött, a keresztségben Gizella nevet kapott, — közönséges, prózai Gizella nevet. S Gizella is maradt ő egész 16 éves koráig. Tudjuk, hogy a 16-ik év a lányok életében fontos forduló pont, Gizuczika életében is az volt. Minden: a fák levelei, a szerkesztői üzenetek, az apró hirdetések mind azt susogták neki, hogy szeress, szeress. S Gizuczika, mint afféle szófogadó kis lány, szót is fogadott

volna a fa leveleinek, a szerkesztői üzeneteknek és az apró hirdetéseknek, hisz ő szegényke szeretett volna „lánggal, hévvel, gerle madár szerelmével“, de — oh tempora, oh mores, nem volt kit! Közönségesen szólva 16 éves koráig nem jelentkezett az a troubadur, a kit ő várt, remélt és óhajtott s a kiről annyi holdvilágos estén álmodozott és nem érkezett meg az a 600—800 frtos kis hivatalnok sem, a kiről Gizuczika szülei: az amazon természetű Mártha asszony s a kevésbé amazon természetű Norbert ur, ha nem is álmodoztak, de mindenesetre vártak. A családi konferencia tehát — miután arra a sajnálatos valóra ébredt, — hogy az idő vasfoga mindent megemészt, csak a Gizi leányságát nem, — szörnyen öregesnek találta a Gizella nevet, s inkább a „Gizi“ fogadtatott el névszerinti szavazással.

Gizella tehát Gizi lett, s az maradt egészen 18-ik évéig. Sajnálattal kell azonban közhírré tennem, hogy Gizi 18-ik „üzleti“ éve is azon veszteséggel záródott, hogy nincs vőlegény. — Ismét újabb névcseré fogadtatott el.

Hogy azonban rövid legyek, csak a névváltozatokat sorolom fel. Tehát — Gizella ez ideig a következő nevekre — hallgatott: Gizella, Gizi, Gizike, Gizus, Gizuska, Gizuczi, Gizuczika. Hogy a következő — veszteséggel záródó években mi csoda nevet kap majd Gizuczika, az annyira fogós probléma, hogy nem is igyekezem megfejteni.

A fenti névsorozat világosan mutatja, hogy Gizuczika nem éppen mai gyerek! Évei 20 - 30 között lebegnek, mint Mohamed koporsója az ég s a föld között. S bátorkodom kijelenteni, hogy a 30 rémségesen közeledett már a láthatáron. A történeti hűség kedvéért azonban tartozom azt is kipublikálni, hogy Giziék maguk úgy példálóztak, miszerint Gizuczika csak 18 éves. Biztosra veszem azonban, hogy ők maguk is bizonyos lelkifurdalást éreztek, midőn a világtörténetet ennyire meghamisították.

Szóval Gizuczika körülbelül 26—27 éves lehetett s e mellett rémitően egészséges, annyira egészséges, hogy képes lett volna velem megszökni.

Gizuczika tehát 26 év körüli volt, és szörnyű egészséges, eo ipso, még szörnyebben férjhez akart menni. Ezuttal én voltam az, akiben ő leendő férjét — álmodta, vélte és remélte.

*

Amint mondtam, a lev. lapon bélyeg is volt, hogy miért, az mindjárt kiviláglik. A bélyegnek csak a négy sarka volt leragasztva kissé, s így könnyen felvált. S mi volt alatta? — „Hévvél üdvözli Gizuczika.“ — No ezt ugyan nem volt

érdemes ilyen rejtett helyre írni. (Ugye-e bár, ezt a bélyeg alatti titkos üzenet mivoltát eléggé ismerik szerelmes hölgyeim, s még szerelmesebb uraim?)

Hévvél üdvözlöl! — no köszönöm szépen — most a kánikulában hévvél üdvözlöl, most, midőn a legintelligensebb kutya is kénytelen félre tenni az etiquette-t s a nyelvét arasztnyira kilógatja. Hévvél üdvözlölni: decemberben való az, midőn nagy a hideg s a tűzifa — drága.

De jaj, mi ez? A képes lap egyik sarkában apró, alig észrevehető betűkkel ott diszelgett, hogy: „A vacsorát én főzöm ám. Pá, pá, pá.“

Mit nekem: pá, pá, pá — mikor a vacsorát ő főzi. Itt tenni kell valamit. A szekrényhez rohanni s azt felnyitni, pillanat műve volt; a kézelők, gallérok, levelek, nyakkendők, rendezetlen számlák, képes lapok közül egy darab maradék szalámit kikeresni már nem éppen egy pillanat műve volt. Igaz, hogy egy kicsit avas volt a szalámi, de ez engemet nem rémített el. Mikor a vacsorát ő főzi.

*

Ne tessék azonban azt gondolni, mintha Gizuczika, tekintve 26—27 éveit — csunya lett volna. Szó sincs róla, Gizuczika kövér volt, talán kissé nagyon is kövér. A kövérség pedig, tudjuk, késlelteti a vénülést, az idomok tovább maradnak gömbölyűek, teltek.

Mint minden kövér hölgy, Gizuczika is rémitően füzte magát. Valahányszor közelében voltam, mindig olyan érzés fogott el, mint mikor az ember nagyon befűtött kazán mellett áll, önkénytelenül arra gondol, ejnye, ha ez a kazán felrobbanna! Bár kissé indiszkréczió, de csupán a történeti hűség kedvéért mondom el, hogy mindig ilyen féle katasztrófára gondoltam, valahányszor derekára néztem? No de sohasem tartottam „ezt“ olyan veszélyesnek, mint a gőzkazánét.

Hogy azonban martirja volt Gizuczika a karcsúságnak, azt csak akkor tudtam meg, mikor egyszer pongyolában leptem meg! Már tudniillik nem én voltam pongyolában, hanem ő! Nem várta szegényke a jöttömet, hát nem is vette fel azt az inquisítióbéli vallató eszközt. Mikor megláttam a rózsaszínű Liberti pongyolában, azt hittem, káprázik a szemem! Annyi tény, hogy duplát láttam; igen-igen! — két Gizuczikát! Csak később láttam tisztán, hogy Gizuczikának a dereka lett — dupla. Tehát, hogy én ez ideig csak „szimpla“ derekat láttam, annak oka a fűző volt!

Most már néma hódolattal kezdtem tisztelni ezt a lányt! Hisz ez martyr; a divatnak, a férjhezmenésnek a martirja! Szegény Gizuczika! — micsoda kinokat állhat ki csupán

az én kedvemért! Ez több mint szerelem! — ez imádat, ez önfeláldozás! Már csak ezért is el kellene vennem! Csak ne volna olyan kövér!

Mily örömmel várhatja az én távozásomat, hiszen akkor megszabadul attól a kínzó eszköztől. Oh micsoda boldog megnyebbülő sóhaj rebbenhet el ajkáról, midőn lekapcsolja s micsoda isteni kéjjel dörzsölheti a fűző okozta zsibbadt viszketegséget!

*

Nagyon bölcsen tettem, hogy a szalámiból vacsorai próbagyakorlatot hajtottam végre, mert az az „a la Gizuczika” vacsora ehetetlen volt! Vielicskai sóbányának képzelte az ember magát, mire a vacsorát végigette! Gizuczika ugyanis ilyen virágnyelveken is igyekezett mélységes szerelmét kifejezni irántam.

Kunhegyi Norbert úr, Gizuczikának s még 7 szemenszedett — „csemetének” boldog apai tulajdonosa, igyekezett is bővebb magyarázatot adni a dolognak édeskés hangon: — „Hehehe! — szerelmes a szakácsné!”

Mártha asszony, a fent már számokban kifejezett csemeték boldog mamája, még édeskeesebb hangon jegyezte meg: — „Gizuczika főzte!”

Marci, a már fent eléggé tisztelt csemeték egyike, hivatalos polgári foglalkozására nézve III. gymnazista, hivatlan foglalkozására nézve: a környék legjobb parittyázója, legügyesebb madárfészek elszedője s békanyúzója, duzzogva morogta: — „En nem tudom, ez a Gizi mindig majmolja a szerelmet!”

— Fogd be a szád! veté oda Gizuczi, nem éppen édeskésen.

— Fogd be te! vágja vissza Marci, ki mindazáltal tele szájjal gyűrte le az elsózott vacsorát, — aztán a mint meglátta Mártha asszony szikrázó szemeit, siránkozva, mentegődözve tette hozzá: „Igaz is! mikor vendég van, akkor ehetne az ember becsületes vacsorát, de ez a számár Gizella mindig elszerelmezi!”

Szamár! — s Gizella! — s nem Gizuczika! — oh ez végig sértette őt! Ha sohasem vártam azt a fűző-katasztrófát, most biztosra vettem! De csudák csudája! — nem következett be!

— Mondtam már, hogy fogd be a szád! megint megbuktál latinból!

Marci ur, ki emberemlékezet óta hadilábon állt a latin deklinációval s conjugációval, rémitő módon feldühödött, hogy ennyi ember előtt megszégyenítik.

— Jól van! én megbuktam! — mert a Morzsák tanár

úr haragszik rám, hogy begumipuskáztam az ablakát! De te csak hallgass! Te meg mindig férjhez akarsz menni a könyvelő bácsihoz, de az se bolond ám, hogy elvegyen!

Marczi úr erre elhallgatott, szinte megijedt a saját szavaitól, tudta, hogy igazat mondott, de azt is tudta, hogy a családi rögtönítélő bíróság az ilyen igazmondásra súlyos büntetést mér. A szemek mind Marczi urra villogtak; — néma csend honolt, már a milyen csend csak honolhat olyan asztalnál, a hol 4 tízéven aluli csemete szörcsöl, majszol és csámcsog! A csendet Irénke (5 éves) törte meg: — „Apuczika?!“

— Tessék!

— Hogy hívjuk a könyvelő bácsit, ha elveszi az Gizuczikát?

(No tessék! hát még ez is! Hisz itt merénylet készül ellenem!)

— Csak egyél szépen Irénkicém!

Hogy Norbert úr és b. családja nagyon szerette a kicsinyítő képzőket, azt, azt hiszem, nem szükséges fejtegetni!

No de Irénkicze, nem azért Irénkicze, hogy elhallgasson, hanem folytatta a témát: „Aztán ugye akkor a Gizuczikának is hoz a gólya kis babát?“

Ez a naivitás kinos csendet idézett elő, mert igaz, hogy a születendő angyalok vallására nézve nyilatkozni kell az anyakönyvvezető előtt, ez is fura dolog, de Irénkicze nyilatkozata még furább volt.

Gizuczika majd kipukkadt a méregtől. Ó ugyanis abban a korban volt már, a mikor a lányok nem hiszik a gólya meséjét, Felugrott, hogy Irénkiczt megismertesse a leendő mama tenyereivel, de Irénke ezt az „ismerkedő estélyt“ egy cseppet sem óhajtotta, — menekült, menekült és pedig hozzám; szmokingom jobb szárnyába temetkezett, és ezen védőpalást alól öltögette nyelvét, Gizuczika nem kis bosszúságára; — eközben pedig kabátomon óriás zsirfoltokat hagyott hátra; s mikor már azt jól bekeverte, szmokingom balszárnya alá bujt s csupán a szimétia kedvéért azon is rajta hagyta zsiros manuprópriáját! Boldog Isten! — legalább is 20 krajczár ára benzinembe kerül, mire azt a sok pecsétet kiveszem!

Végre a vacsora vége felé közeledett; hozták az utolsó fogást: a fánkot. Ezen is kifejezte Gizuczika mélységes szerelmét, vagy inkább tévedésből történt a dolog: — csukor helyett sóval volt behintve. Norbert ur, ki nagyon szerette a fánkot, kivett vagy 6-ot, de alig kapott be egy felet, eltorzult arczzal tört ki: Ugyan Gizi! — ördög vigye el a sós szerelmedet, így elrontani az emer „leib spejzét“, ez már — — !

— Norbert! — rikácsolá az amazon természetű Mártha.

asszony, s villogó vihartjelző szemeivel úgy nézett szegény Norbert úrra, hogy az ijedtében egy egész fánkot lenyelt, mire rémséges csuklási roham fogta el.

Szegény Norbert úr! néha megfélekedezett arról, hogy nagyobb ur is van a háznál!

Vacsora után egyszer csak azt vettem észre, hogy magam maradtam Gizuczikával Eleinte nagyon közömbös dologról beszélgettünk. De egyszer csak mellém ült egészen a pamlagra, kezét a vállamra tette s mélyen a szemembe nézett.

— Szaniszló! — mondá Jászai Mari hanglejtésével!

Ahán! — Gizuczika most valami lengyel regényt olvas, a melyben Szaniszló a főhős, abból akar egy fejezetet eljátszani velem! Legyünk résen!

— Szaniszló! — ismétlé a legdrámaibanban, — ön nagyon hideg hozzám!

— De nagysád igazságtalan — hisz még akaratosan sem lehetnék hideg, képzelje csak, ma is 30 fokot mutatott árnyékban a hőmérő.

— Oh Szaniszló! nem úgy értem! — ön mindig kitér előlem!

— No de kérem, ha ki nem térnék, akkor összeütközünk s ez . . .

— Nem-nem! Megint félreért! Maga nem él azokkal a jogokkal, a melyeket önnek nyújtunk!

— Igazán nem értem! . . .

— Oh Szaniszló — szólott siránkozva, s telt karjával átölelte nyakamat, — oh Szaniszló! te engem nem szeretsz!

(No iszen! ha most betoppana a mámi vagy a táti, de különösen a mámi!)

— Ez a boldogság oly váratlanul jött, hogy nem találok szavakat; hebegém.

— Szólj! beszélj Szaniszló — szeretsz?

(No, gondolám, ily esetben nagy számárság volna nemet mondani, s azokat a telt karokat s dobogó keblet elszalasztani.)

— Igen, Gizuczikám! — szeretlek, s meghalok érted!

— Köszönöm, Szaniszló!

A telt karok s a dobogó kebel mind szorosabban simult hozzám.

— Ha szeretsz, végy el!

(Végy el! Furcsa következtetés; haj! ha mindenkit elvinnék, a kit szeretünk! Csak ne volna olyan kövér!)

— Ha szeretsz, végy el! — sipítá újra Gizuczika.

— Oh anyja! — (Micsoda szárnyak kellenének neki.)

— Mily boldoggá tesznek szavaid! Mint édes szeráfi zene zeng fülembé, hogy: végy el! De tudod édes: fizetésem csekély, állásom bizonytalan! Hát volna lelkelem ilyen édes anygalt mint te, ebbe a bizonytalan, kétes életbe sodorni? Sokkal jellemesebb vagyok; ezt nem teszem! Inkább lemondok rólad, martirod leszek! Oh mily boldogság lesz holdvilágos esténként ablakod alatt ábrándozni, sóhajtozni! De nem! én nem sóhajtozom, hanem hozatok egy harmonikát, vagy arisztont, s ablakod alatt eljátszom esténként, hogy

Taníts meg csókolódzni
Ott a kert hűsén! —

Ugy-e szép lesz? Én lemondok rólad!

— Ne mondj le rólam! Jó hát ne végy el s ne végy se harmonikát, se arisztont, hanem vigy el valahová messze, mesze, — valami kis szigetre a tenger közepébe; ott élünk boldogan, mint Robinzon és Péntek, azaz ne úgy, hanem szerelmesen, mint két kis kolibri.

— Mint két kis kolibri! Oh ez remek idea! Tehát mind két szerelmes kolibri, egy szigeten, a tenger közepében?

— Igen Szaniszló! egy kis szigeten, a tenger közepében!

— Tehát csak egy kis szigetet kell keresnem. Holnap megrendelem a Pallas Lexikont s abból keresek egy kis szigetet a tenger közepében!

— Hát bent van az a Lexikonban?

— Hogyne! a Lexikonban minden bent van!

— Csak hamar megjönne az a Lexikon!

— Táviratilag rendelem meg!

Gizuczika azon lények közé tartozott, akiket az ember nem vesz el ugyan szívesen, de annál szívesebben élne velük egy kis szigeten a tenger közepében!

— Hanem — folytatám — addig is, míg elérnénk arra a kis szigetre, tudod édes, van Budapesten is olyan hely, mint pl. az „Arany sas“, az is olyan a szerelmeseknek, mint egy kis sziget a tenger közepében!

— Szaniszló, köszönöm — rebegé Gizuczika s a boldogságtól zokogott, könyes arcját a kebleme rejté.

Őnök bizonyosan már láttak elég operettet, vígjátékot, s így egy cseppet sem lehetnek meglepődve, ha elmondom, hogy ennél a „Romeo és Julia“ jelenetnél toppant be a mama és a papa. Szóval önök egy cseppet sincsenek meglepve. No annál inkább meg voltam én!

— Hogyan? — Gizuczika sir? kérdé Norbert ur keletteltjesen. No de jó! én bizom kedves! ecsémbe, tudom,

hogy jellemes férfi, s bátran helyt áll a következményekért. Azért nem is kutatom édes titkukat! Én nem akarok semmit sem tudni!

— De annál inkább akarok én! — rikácsolá az amazonter-mészetű Mártha asszony. Ember beszélj. — Mért sir ez a leány? Mi történt! Gizuczika, nézz a szemem közé. — Végem van! Zavarosak a szemei. Tekintete tétováz, nem mer a szemem közé nézni. Ember, miért zavarosak a lányom szemei? Odavagyok; elcsábitották a leányomat. Ezért meglakolsz! Hol van a sütő lapát?

Csak a szót szaporitanám, ha bővebben részletezném, hogy ezalatt azt sem tudtam, hogy melyik lábamra álljak!

Mielőtt azonban a sütőlapát előkerült volna, Gizuczika anyjához rohant s zokogva a vállára borult.

— Anyám, ne légy hozzá igaztalan! Ő szeret s el fog venni.

(Micsoda? hogy én el fogom venni? No ez hálátlanság Gizuczikától, hát azért akartam én meghozatni a Lexikont?)

— Ugy? Ő el akar venni? szólt a lecsendesült Mártha asszony, s kiterjesztette felém karjait. — Fiam! Oh fiam, keblemre, hát elveszi Gizuczikát?

— I-i—gen. — hebegém, hanem kérem, a dolog azaz — igen, egy kis sziget van a tenger közepében s én ott mint szerelmes kolibri röpdösöm.

— Borzasztó! — szólt Norbert ur; ez az ember megzavarodott a boldogságtól.

— Nem-nem. Bocsánat. — Én észnél vagyok és én inkább kolibri akarok lenni.

— Stiglicz ur — rikácsolá Mártha asszony a fülembé; térjen észére! ön nem kolibri, hanem a tuskófalvi hamuzsír-gyár kedves főkönyvelője 800 forint fizetéssel, szabadlakással, egy öl fával. S ön el fogja venni a Gizuczikát?

— Igen, é—é—n elveszem, azaz elviszem, elhíszem, azaz megveszem.

— Megveszi? — bödült fel Norbert ur; az én lányomat megveszi, hát portéka az én lányom? Hol a revolverem?

— Bocsánat! a Lexikont veszem meg.

— Ah, az más, — a Gizuczit meg elfogja venni!

— Igen, igen, — csak hogy az a baj, — igen az a baj, hogy egy Amerika van a nagybátyámban, azaz egy nagybátyám van Amerikában, s egy nagynéném Gráciban. Ők nagyon szeretnek, azt akarják, hogy maltai lovag legyek, annak pedig nem szabad megnősülni, tehát várni kell, míg ők jobb létre szenderülnek.

— Eh, maltai lovak ide, maltai lovak oda! Maga el

csábitotta a leányomat; mutatja a zavart tekintet! Tehát el kell vennie. Érti? Grác ide messze van, Amerika még messzebb; én nem adok rá semmit. Figyelmeztetem, hogyha vonakodnék elvenni a lányomat, minden befolyással odahatolok, hogy önt elbocsássák. Egy hónapi gondolkozási időt adok, gondolkozzék. Gizuczika kell-e vagy az elbocsátás? De Stiglicz ur! tette hozzá engesztelő hangon, mit tétovázik? Hisz örökös kenyere lenne s kapna egy kis feleséget!

(Kis feleség! köszönöm szépen, három kis feleséget is ki lehetne belőle szabni.)

Annyi még megmaradt a fejemben Aesopus meséiből, hogy nem jó az oroszlánál komázni a saját barlangjában: — tehát erőltetett örömmel mondtam:

— Az ajánlatot elfogadom, egy hó mulva nyilatkozom.
— Szaniszló! köszönöm; sikoltá Gizuczika, s karjaimba omlott, a mire aztán majdhogy én nem omlottam össze, — tudom én azt, hogy engem fogsz választani.

No gondolám, most már se árt, se használ, hát összevisszacsóktalt Gizuczika duzzadó arcát, s magamhoz ölelém még duzzadóbb kebelét.

— Mily kedves jelenet, örvendezett kezét dörzsölve Norbert ur, kedves fiam uram! — talán vehetném igenlő válasznak is ezt a kedves jelenetet?

— Nem uram, — csak egy hónap mulva!

— Hehehe! Nagy kópé maga, persze ez alatt az idő alatt mindennap megismétlik e kedves jelenetet! No nem bárom! Csak higgadtan, a kellő mérséklettel!

— — — — —
Mikor Gizucziék ablakja alatt haza felé botorkáltam, kihallatszott Norbert úr hangos szava: Hehehe, — ez szépen sikerült! Ráijesztettem a fráterre! Nyakaskodott ugyan, de azért beadta a derekát! No Gizi, hát végre leráztalak a nyakamról, nem kell vennem azt a mennykő sok pudert cremet s calodontot, s az ördög tudja még mit; már egészen tönkretettél. Végre akadt bolond kinek a nyakába varrhattalak!

Már tudniillik az a bolond én voltam! No mondhatom, ilyen potya vacsorám se volt még!

— — — — —
De annyira bolond még se voltam, hogy tétlenül várjam be azt a hónapot. Mozgósítottam az összes protekciómát: az amerikai nagybátyámat s a gráci nagynénémet; meg is lett a kellő eredmény; az utolsó héten kineveztek a buboréki szappangyár főkönyvelőjének!

A bonyodalom tehát úgy bonyolult le, hogy mire a kritikus nap felvirradt, én már messze jártam Tuskófalvától;

persze bucsú nélkül mentem el. No igen! — nem akartam megismerkedni Norbert úr revolverével, de különösen Mártha asszony sütőlapátjával sem. Természetesen Gizuczikától se bucsúztam el, nem akartam, hogy eltávozásom megrepegsze szívét vagy a fűzőjét, vagy hogy utánam jöjjön s kolibrít csináljon belőlem!

* * *

Buborékon jól ment sorom, szinte már feledni kezdtem Gizuczikát, Norbert urat s az amazontermészetű Mártha asszonyt. Egyszer úgy félévre rá kétheti szabadságot kaptam, Budapestre mentem fel, hogy ott töltssem el. Mikor a pályaudvaron kiszálltam, egy lefátyolozott hölgy borult a nyakamba.

— Szaniszló! susogta egy ismerős hang — mily szerencse! Éppen téged kerestelek. Hisz még mindig szeretlek!

Gizuczika volt. De minő változás! legalább is felényire lesoványodott és pedig előnyösen! Ugy nézett ki, mint egy 26 éves kíváncsi molett kis asszonyka.

— De Gizi kérem, szőlék erőltetett hidegséggel, a mi utaink szétváltak. Mindamellett karomat nyújtám neki, s úgy haladtunk az utcán.

— Szaniszló, ne üzz el magadtól! Emlékszel még a szerelmes kolibríkre?

(Hm, hm, de milyen jól néz ki ez a Gizi, mint egy kis molett asszonyka!)

— Igen, emlékszem, és a kis szigetre a tenger közepében. De hisz az csak tréfa volt. Legyen okos Gizuczika és...

— Eh! én nem akarok okos lenni. Vidékünk tele van mende-mondával rólam. Rágalmaznak, hazudnak; ejh, hát legyen igazuk. Engem már nem mos tisztára senki sem. Hát legyenek az, a minek tartanak. Oh Szaniszló, ha kiönteném lelkem keservét előtted, de hagyjuk ezt! Te emlegettél itt Budapesten egy helyet, a mi olyan a szerelmeseknek, mint kis sziget a tenger közepében!

— Ugyan Gizuczika, mit beszél!

Teremtuccse aranyos jószág lett ez a Gizi... De mégse. — Nem-nem. Legyünk erősek!

— Mit beszélek? — bolondot! tudom én azt. De ha hallanád, mit beszélnek rólam. Ez csak század része lesz annak, a mit híresztelnék.

— Nono! — mit szólna a papa? — aztán a papának revolvere is van.

— Ugyan, csak magát ijesztgette, aztán nem is tudom, ki az ördög sütné el.

— Hát a mama sütőlapátja?

— Csak nem gondolja, hogy a mama sütőlapát ostul

rohan ide fel. Különben is egy barátnémat jöttem fel meglátogatni, de azt nem találtam otthon, s így azt hiszik apáék, hogy barátnőmnél vagyok.

— Legokosabb lesz, Gizike, ha haza utazik!

— Gyáva!

Gyáva?! — én? Jó!

* * *

A kétheti szabadságom olyan rövidnek tetszett, mint egy pillanat. — Igen, mint egy pillanat, egy szerelmes kolibri életéből, egy kis szigeten a tenger közepében.

Könyezett Gizuczika, mikor kikísértem a vonatra, s engem is elérzékenyített könnyes szeme. Hiába, mit is tagadnám, motoszkált bennem a lelkiismeret s valami félelem. Bár én inkább moshatom kezeimet, eltekintve attól, hogy mint szappangyári könyvelő — szabad szappan-fogyasztást élveztem, de különben is: ő jött az utamba, ő provokált, aztán csak nem hagyom magam gyávának tartani. No de hiába mostam a kezeimet, azért a nyugalmam nem tért vissza, hja! mikor az embernek lelkiismerete van, s fél valamitől.

Szinte örültem, midőn Buborékra érve hallottam, hogy városunkban színészek ütötték fel tanyájukat. No gondolám: legalább egy pár este elmulatgatok; különben is rajongok a színészetért, minden mellék-, elő- és utógondolat nélkül.

Barlangligeti Tihamér színigazgató ur mielőtt megkezdte volna előadásait, a helybeli aranyifjuság biztatására ismerkedő estélyt rendezett. Természetesen a „czechet“ mi viseltük. Thália papjai és papnői horribilis örömére. Szerelemvölgyi Ilonka, a társulat primadonnája ért legtöbbet; testvérek közt megért 5 üveg pezsgőt, valódi francia pezsgőt — már tudniillik öt üveg pezsgőig érdemes volt neki rendelni! A többi nem ért egy pezsgős dugót se.

Bemutató előadásul a „Suhancz“-ot tüzték ki, azt a kedves Konti operettet, a mit mindnyájan ismerünk.

Tél lévén, pokolsötét volt már, mikor a színházba botoráltam. Ugyanis Buborék rendezetlen tanácsú város utczái nagyon lámpamentesek, de nem éppen sármentesek. Így botorálók a bibliai emlékezetű egyiptomi sötétségben, midőn ismerős hangok ütötték meg fületem. A gyárigazgatóné s a lánya hangja volt. Hamar egy kapu mellé huzódtam: nem akartam velük találkozni, tudja Isten — egy idő óta kerültem a nőket.

Mind közelebb jöttek s tőlem pár lépésnyire megállapodtak. Hallga, — mit beszélnek!

— Soká jön apád, várjuk meg itt. Borzasztó, ennyi ideig válogatni azokat a szivarokat. Margit?

— Hallom, mama.

— Ebben a „Suhancz“ darabban van egy pár részlet cuplé, a mi alatt egy jónevelésű leánynak el kell pirulni, vagy legalább is szemét kell lesütöni. Hát elvárom tőled, Margit.

— Jól van, mama, de hogy tudom én, hogy melyik az a részlet? Sejtem ugyan, hogy az, a melyik legérdekesebb!

— Majd én meglöklek akkor könyökömmel. Különben is neked nagyon jól áll, ha szemeid lesütöd. Aztán jó lesz, ha adod egy kicsit a szendét, az új könyvelő, a Stiglicz valószínűleg ott lesz, nem hinném, hogy már volna valakije! — Hátha? —

— Ugyan mama, én hozzá nem mennék, olyan sovány, s akkora az ádámcsutkája.

— Tudod, lányom, ahhoz, hogy valakiből férj legyen, nagyon kevés köze van az ádámcsutkának, aztán a mi a soványságot illeti, ugyan menj a kövér férfiakkal! — nincs kiállhatatlanabb, mint egy kövér férj, tudom apádról, azok még a szerelemben is lusták!

— Ugyan mama, hogy beszélhetsz ilyet a lányod előtt?

— Tudod Margit, előttem kár adnod a naivot, engem nem hat meg, hisz tudom, hogy felfaltad titokban Zóla, Kock, Balzac, Bocaccio, Belot és Cassanova összes műveit.

— Jesszus! — hát te ezt tudod?

— Hiába dugdostad előlem a könyveket. No de ez mellékes; én is olvastam, mikor lány voltam, s elolvassa azt minden lány. Hát ne naivoskodjál előttem, hanem ha kapsz valami jó könyvet, add ide nekem is.

— Nagyszerű! Éppen tegnap adott egyet Zolától a Fehér Böske.

— Mi a czime?

— Oh a czime nagyon keveset ígérő: „A föld“ — de annál érdekesebb a tartalma, a mi a földön csak érdekes és pikáns, az mind benne van. De csitt — jön az apa

Végre tova lebegtek az éji homályban. No, mondhatom, szép nevelési rendszer! — Érdekes: Margit nagyolja az én ádámcsutkáját!

* * *

Elég jól játszottak. Szerelemvölgyi Ilona aranyos Józsi volt. Olyan behizelgően énekelte fülbemászó dalait, hogy szinte feledtem Gizuczikát, s a kis szigetet a tenger közepén. Hanem mikor arra a cupléra került a sor, hogy:

Korrekturát adott a nyomda,
Hogy a költőhöz fölvigyem,
Ki e sok szépet megírta,
Hogy korrigálja iziben.

A mint a szobába bepillantottam,
 A szemem szám elállt belé;
 Egy szép lány volt, kit ott láttam, —
 És a költő vigan ölelé!
 Nekem sem kellett több, éppen elég!
 S így kurjongaték:
 „Csak vigyázni tessék,
 Hogy hiba ne essék,
 Mert ha egyszer a baj megesik,
 A korrektúra sem segít!“

— ez úgy hatott, mint a villám-csapás, különösen az a refrén.
 Énekelhetett az isteni Ilonka nekem az ő édes mezzo-szoprán
 hangjával, énekelhette, hogy:

„Egy, kettő! — jobbra — balra! — át!
 Vigyázz, — vigyázz!
 Most tedd a fordulást!“

vagy:

„Egy ifju szép kisasszony — rajong a tisztékért,“ —
 nem hallottam én azt, a fülemből csak az zúgott:

„Csak vigyázni tessék,
 Hogy hiba ne essék!
 Mert ha egyszer a baj megesik,
 A korrektúra sem segít.“

Aztán mikor arra a kupléra került a sor, amelyiknek a
 refrénje az, hogy: „Szégyelje magát! Szégyelje magát!“ — ez
 már több volt a soknál, felugrottam, ott hagytam Barlangligety
 színigazgató úr színházát primadonnájával, Suhanczával együtt!

Kávéházba mentem, s ott a cigány, hogy megmutassa,
 milyen kitűnő füle van az új melódiák elsajátítására, alig hogy
 beléptem, elkezde:

„Csak vigyázni tessék,
 Hogy hiba ne essék!“

Elég! Itt se maradhatok! Készültem haza. A pinczér
 marasztalt: — Tessék egy kicsit még várni, azonnal bejő az
 új kassziros kisasszony.

— Aztán szép-e?

A pinczér csettentett nyelvél, a mi az ingyenczek nyelvén
 azt teszi, hogy finom falat!

— De még milyen aranyos s olyan kedves neve van. —

— Hogy hívják?

— Gizuczika!

(Brrr! Kilel a hideg! Hát itt is utolér a nemezis?)

— Köszönöm, nem kérek belőle! Beteg vagyok; haza megyek!

Éppen akkor jöttek ki a színházból, hát persze, hogy minden tizedik ember azt fütyülte, hogy:

„Csak vigyázni tessék,
Hogy hiba ne essék!“

Sőt volt olyan szemtelen is, aki csak a végit dudolta a fülem mellett:

„Mert ha egyszer a baj megesik,
A korrektúra sem segít!“

Oh! Irgalom atyja, ne hagyj el!

Reggel ezt fütyörészte a gyerek, mikor a cipőmet behozta. Ezt csicseregte a szobalány mikor belebegett a reggelivel. Az utcán minden inaskölyök ezt visitotta!

Persze a hivatalban mindenki a Suhanczról beszélt; alig vártam a delet, hogy hazamenekülhessek.

Odahaza a házi kisasszony nagyon kedves volt hozzám, csak úgy repült felém: Jöjjön csak! Az ebéd még ugy se kész. Ma különös jókedvem van, s nem mindennapi gráciában fogom magát részesíteni; jöjjön, jöjjön, üljön ide a zongora mellé; majd zongorázok valamit, s különös kitüntetésből a szövegét is éneklek hozzá. Hallgasson.

Egyszer végig futtatta rózsás ujjait a billentyűkön s elkezdte zongorázni s énekelni:

„Csak vigyázni tessék,
Hogy hiba ne essék,
Mert ha egyszer a baj megesik,
A korrektúra sem segít!“

Forgott velem a világ, dehogy tudtam volna szólni.

— No hallja! — szólt szemrehányóan Lenke, hát még nem is dicséri? Ez a hála ezért a nagy kitüntetésért. No várjon, iszen! Menjen, haragszom!

* *

Ebéd után az utcán a gyárigazgatónéval találkoztam, vele volt Margit is, a lánya, ki tegnap este annyira kifogásolta az ádámcsutkámat.

— Jó, hogy találkozunk, Stiglicz ur — szólt Margit. Ön bizonyosan kisegít a bajból, a Suhanczból szeretném egy részlet szövegét megtudni; maga bizonyosan tudja!

— Melyik az? Tán ez:

„Majdha bajuszom nő,
Katona leszek én!“

— Nem. Nem!

— Vagy ez:

Vak vagy óh szerelmem,
Hályog nőtt szemedem!

— Ejh, ez se!

— Talán ez:

De bizony már itt a tél,
S öregségről regél!

— Ez se az! Megálljon csak, úgy kezdődik, hogy:
Csak vigyázni tessék!

— Alá'szolgája. Ezt nem ismerem!

* * *

Egy nyomorult sánta verklissel találkoztam; a szenvedő emberiség nevében, a könnyörülő Isten szerelmére kért, hogy segítsen rajta. Annyira meghatott, hogy adtam neki egy hatóst.

Hálából aztán megforgatta verklije hajtóját s elnyikorgatta:

— Csak vigyázni tessék,
Hogy hiba ne essék.

Oh, hogy az Isten pusztítsa el a világ valamennyi verklijét.

* * *

Szóval: volt elég módomban megtanulni, hogy:

Mert ha egyszer a baj megesik,
A korrektúra sem segít!

De hátha van korrektúra?

Milyen buzgó igazhívő lett belőlem, esténként imádkoztam s mindig kértem valamit az Égtől. Gizuczikának egy férjet — de hamar.

* * *

Két hétre rá olvastam az ujságban, hogy utódom, az új könyvelő, oltárhoz vezette Gizuczikát. Milyen zseni ez a Gizi. Ilyen hamar férjhez menni.

A napokban álmodtam is róluk, azaz csak a férjről. Alakját nem igen tudtam kivenni, csak annyit láttam, hogy két hatalmas szarv van a fején!

Szóval — ha az álmok nem csálnak — Gizuczika még mindig a — régi.

„B Ö S K E.“

I. *„Van szerencsém magamat bemutatni !“* Én, tetszik tudni, „Az első magyar szilvaiz kiviteli részvénytársaságnak“ voltam egy ideig a főkönyvelője. Fizetésem nem volt valami nagy, azt is inkább természetben kaptam ki, így pl. lakásom is természetbeli volt, azaz — kint a természetben lett volna, ha magam nem béreltem volna ki egy kis szobácskát az egyik lekvárfőző asszonynál. A fűtés is természetben adódott ki, vagyis a levegő természetes melegével kellett volna beérnem, ha a fentemlitett kis szobának egyik oldala azonos nem lett volna a lekvárfőző üst melegítő oldalával. Mivel azonban „az üzem“ télen rendszeren szünetelt, így hát csak a nyári hónapokban élvezhettem az üst pokoli melegét. Sokszor eszembe jutott Orfeusz, hogy az még a köveket is meg tudta táncztatni, jaj! ha én Orfeusz lettem volna, olyan szépen kitanácsolhattam volna a szobámból azt a pokoli meleget lehelő üstöt.

Egy kis pénzbeli fizetésem, s a fenti „természetbeli“ járandóságokon kívül még szabad lekvárfogyasztást is kaptam. Olvasóim között bizonyosan vannak lekvárkedvelők, a kik irigykedve olvassák e privilégiumot. Ugyan én is kedvelem a lekvárt, de én annyira érzékeny, mondhatni: nevetségesen túlérzékeny vagyok, úgy annyira, hogy siró görcsöket kapnék, ha olyan lekvárból kellene ennem, a melybe számos nagyreményű patkány- s egércsemete fullad bele; már pedig a mi lekvárunk ilyen szomorú lekvárok sorába tartozott. Természe-

tesen előljáróim számítottak erre az érzékeny oldalakra akkor, mikor a szabad lekvárfogyasztási kiváltságot megadták. Ugy látszik azonban vidékünkön, már a mennyire a lekvárunkba fulladt egér- s patkánytragédiákat a hir szárnya elhordta, mind ilyen érzékeny emberek laktak, nem fogyasztották szilvaüzünket. Így kénytelenek voltunk gyártmányunkat messze idegenbe szállítani, hol az emberek erősebb idegzetűek. Innen dotálódik a „kiviteli“ jelszó.

II. „Mikor a siámi király — sérteget.“ Midőn Ófelsége Csulalongkorn, siámi király Budapesten járt, igazgatónk, Buxbaum Izsó ur meg akarta társulatunknak a „siámi király udvari szállítója“ czímet is szerezni. Lázasan folyt a munka, hogy Csulalongkorn Ófelségének egy kitűnően sikerült mintaküldeményt küldhessünk, mert bizony a „siámi király szállítója“ czím sem hangzik rosszul, azért érdemes egy kis áldozatot hozni! Igazgatónk maga vitte fel a gyártmányt egy alázatos folyamodvány kíséretében. Ebben a kérvényben számos támogató pont volt felvéve, de leghatásosabb, legnyomatékosabb az volt, melyben Buxbaum úr arra is hivatkozik, hogy ő beszélt olyan emberrel, a ki látta a siámi ikreket. Elvégre ez egy siámi királynak elég hathatós ok!

Mondanom sem kell, hogy Buxbaum úr keblét édes remény dagasztotta, midőn Budapestre ért. Ófelsége magas színe elé azonban nem bocsátották, de egyik udvari fő-fő marschal-féle, mellénye tele fehér, fekete elefánt, tigris, oroszlán s efféle állatkerti érdemjelekkel, volt kegyes elfogadni a hamisított ébenfa szekrényben lévő hamisíthatlan szilvaüzünket s barátságosan megveregette elég terjedelmes hasát, a mi siámiul bizonyosan azt jelentette, hogy legyen nyugodt s elmehet haza. Buxbaum úr nem lett nyugodt, de azért eljött haza.

Hosszú, kínos várakozás után közigazgatási uton megkaptuk küldeményünkre a választ: Ófelsége Csulalongkorn siámi király kegyesen értesít bennünket, hogy mivel Siamban legnagyobbbrészt polonkinon, gyaloghintón járnak, így hát Ófelségének nincs szüksége kocsi kenőcsre!

E lesújtó hírre igazgatónk két hétre udvari gyászt rendelt, a mi azt jelentette, hogy két hétig senki sem kapott fizetést. Különben is e féle udvari gyász Ófelsége a siámi király nélkül is megesett gyakran.

III. „Első szó a Böskéről!“ — Majd megmutatom én ezeknek a siámi királyoknak, — szólott hozzám toporzékolva a vérig sértett igazgató. Ha fuccs a siámi király, hát meghódítjuk a vidéket! Utoljára is a vidék előbbrevaló, mint száz siámi király! Stiglicz úr! holnap ön két bődön szilvaüzinel körútra indul. Lehetőleg csipje ki magát s igyekezzék sze-

retetreméltó lenni; ez, tudom, nehezebbre esik, de próbálja meg! Az egyik bődönt elviszi a Bögő-majorba nagyságos Hattyúfalusi Manó bérlő úrhoz, a másikat Gerőfi mérnökhékhöz, ott csinos kis leány is van, a Böske kisasszony, hát ott udvarolhat is, hehehe! Ha sikerül a missziója, egy öl fát kap természetben.

— Felvágott példány? — bátorkodtam szerényen tudakozódni.

— Mit?? — szólt haragosan Buxbaum úr. A kiadónak jogában áll felvágott vagy felvágatlan példányban adni az újságot, de ez engem nem hat meg! A fa nem újság, természetben kapja meg, punctum!

IV. „Találkozás egy komondorral.“ Másnap tölem telhetőleg kicsipódtam. A két bődön nem igen jól főstött, de mit csináljak? — egy öl fáért sokat megtesz az ember!

A Bögő-majorig mindig azon törtem a fejemet, hogy ezt a majort mért hívják éppen „bögő“-nek? Bizony ez megfejtethetetlen probléma maradt mind addig, míg a majorba értem, ott aztán a „bögő“ fogalom tisztulni kezdett kissé agyamban, mert a kapu melletti istállóban két tehén bögött étlen, szomjan. Több műkedvelő dalestélyen s vidéki előadáson voltam már, de könyvelői szavamra mondom, ilyen isteni bögést nem hallottam még. Most azonban megint azt nem tudtam, hogy ezek a tehenek azért bögnek-e, mert a „Bögő“-majorban vannak, vagy ezt a majort azért hívják bögő majornak, mert itt a tehenek bögnek?

Elég az hozzá, hogy a bérlő úrlakásában nem találtam senkit, nem voltak otthon; már ünnepélyesen visszaakartam vonulni, midőn a folyosón egy hatalmas komondor állotta utamat. Borzasztóan ugatott, miközben megmutatta hatalmas fogait s mondhatom, furcsa gusztsusa támadt: „ő a czombomat akarta“, no mondanom se kell, hogy én meg éppen nem akartam. Igaz, hogy Petőfi „Örült“-je ehhez hasonló esetben szívéért dobta oda a czombja után áhító hiénának: én azonban ezt nem tettem és pedig először azért, mert nem hiénával, hanem komondorral állottam szemben, másodszor, mert én nem Petőfi „Örült“-je, hanem „Az első magyar szilvaiz kiviteli részvénytársaság“ főkönyvelője voltam. E helyett azonban igyekeztem őt szándékáról lebeszélni; felhoztam neki a világtörténelemből több példát, midőn az erősebb nagylelkűen utat nyit a gyengébbnek. Nem hatotta meg! Tovább mentem: bebizonyítottam közeli rokonságát a szentbernáti ebekkel. Mind hasztalan, ő még mindig a czombomat akarta s midőn már nagyon kevés volt a távolság a komondor úr orra s veszélyeztetett czombom között — (hogy elég kopott frázissal él-

jek) pokoli terv czikázott át agyamon. Az egyik lekváros bödönt fölnyitottam s elébe dobtam. A komondor úr (valószínűleg még hirtől sem ismerte gyártmányunkat) mohón lebzsel belé. De erre aztán elkezdett hirtelen vonítani. Milyen vonítás volt ez? — ki volt benne fejezve őseinek — egészen Cerberus őseiből megsejtett önérzete, keserve, panasza, lamentálása; minden egyes vonítása kifejezte azt a mérhetetlen megbotránkozást, hogy az ő és őseinek s egész világot betöltő rokonságának példabeszéddé vált hűségét ilyen lekvárral honorálják. Falun születtem s így már volt alkalmam számtalan kutyavonítást hallani, de ilyen panaszos, szivetrázó hangon szóló vonítást még nem hallottam. Éppen már papírost vettem elő, hogy lekottázom ezt a zenei remeket, midőn egetverő ugatásba ment át vonítása: a bödönt ugatta, majd két lábra ugrott, majd lelapult a földre, miközben örült gyorsasággal forgott a bödön körül, vigyázván, hogy nagyon közel ne jusszon hozzá. Engem egészen el mellőzött s így volt szerencsém szerényen elpárologni.

Az egyik bödöntől megkönnyebbültem s így gyorsított léptekkel siettem Gerőfiékhez; siettem, szavamra mondom: siettem; félttem, hogy a komondor úr utánam jön és a lovagiaság, már t. i. a kutyalovagiaság szabályai szerint elintézi velem a lekváros affért.

V. „*Elmélkedések a Böskéről.*“ Bizonyos megnyerő mosolyt erőltettem kevésbé megnyerő arcomra, ha eszembe jutott, hogy Gerőfiéknél leány is van a háznál. A Böske! Hogy a Böskék valami nagy szerepet vittek a világtörténelemben, azt sohasem olvastam, mindössze annyit tudok, hogy Marlitt irt egy „Aranyhajú Böské“-ről, meg aztán ujabban éneklik, hogy „Elöl megy a Böske — Jaj de ki van föstve!“ A Böskék természetánál bizony ebből nem sokat tud meg az ember: különösen, ha tekiutetbe vesszük, hogy nem csak a Böskék vannak nagyon kiföstve.

De hát mégis milyen lehet az a Böske? — szép-e, fiatal-e? Mert egy komondorral csak elbánik az ember, ha másképp nem, hát egy lekváros bödönnel! De egy Böskével?! Annak udvarolni, bókolni kell; meg kell kérdeni, hogy gyűjti-e a képes lapot s ha igen (azaz: feltétlenül — igen), kijelenteni, hogy én boldognak érzem magamat, ha naponként egy képes lappal gazdagíthatnám gyűjteményét; miközben az ember magában kiszámítja, hogy ez naponként 7 krba, havonta 2 frt 10 krba kerül, a mi jobb volna a suszternek adósság törlesztésére, hogy ne küldje a nyakamra mindig a Miska inast.

Bizonyosan megmutatja majd a Böske képeslapgyűjteményét, ha nem lesz albuma, majd akkor szabadkozik, hogy

tudja Isten, de ő neki jobban tetszik a képes lap album nélkül. S ha van albuma, gyorsan elmeséli, hogy az unokafivérétől kapta; lányoknak ugyanis mindig szokott olyan unokafivér-felétjük lenni, a ki albumokat vesz, szerenádokat ad stb. stb.

De hátha nem gyűjti Böske a képes lapokat? Erre a gondolatra visszahőköltem! Ha nem gyűjti?! Milyen lány lehet az, a ki nem gyűjti a képes lapokat? az igazán excentrikus lény lehet. Már pedig én olyan lényekkel sohasem beszéltem. Szinte meghűlt bennem a vér, a mint jobban bele mélyedtem e gondolatba.

Kinosan töprengve érkeztem Böskéék elé; mondanom sem kell, hogy szívem hangosan dobogott.

VI. „Találkozás a Böskével.“ Alighogy a vadszöllővel befutott terrasra léptem, csengő, üde női hang ütötte meg fülemet. Bizonyosan a Böske hangja. Egész áhitattal hallgattam, hogy:

„Bejártam kétszer a világot —
S boldogságom: a veszély,
Imádom a dörgést s a villámot, —
S a tengert, ha söpri a szél.“

Teringettét! ez már takaros kis leány lehet; bejárta kétszer a világot! Mennyi képes lapja lehet!? S micsoda tapasztalatok!? Bizonyosan most jött meg a világ körüli útjából, legalább a terras igen mutatta, hogy az úrnő kétszer bejárta a világot s addig magára hagyott mindent. Az asztalon legnagyobb rendetlenségben hevert: az Egyetemes regénytár néhány kötete, egy felnyitott puderos skatulya — belegyömöszölve egy parányi batiszt zsebkendő, otkolonas üveg, hajsütő vas, hennebergi selyem minták, egy pár darab Kugler-cukor, egy eltörött blancsett, s végül egy női fehérnemű árjegyzék felnyitva, az egyik tétel kék ironnal meg is volt jelölve; elolvastam, nem is rosszul hangzott: „15. szám, női ing szivalaku kivágással, brüsszeli csipkével.“

Nem sokat időztem azonban a szivalaku kivágásnál; a konyhába siettem, ott sem találtam senkit, hanem láttam egy idilli jelenetet. A konyha asztalán hasonló költői rendben több tejes köcsög, mint halvány kísértet — meredt az égnek; az egyikbe éppen egy fehér macska ütötte bele a fejét. Az én megjelenésem azonban drámai fordulatot adott ennek az idilli pásztorórának: a macska megugrott, a tejes köcsög pedig a földre hullt. Erre a csörömpölésre az éneklő kis szíren ijedten rohant ki a szobából. Bizonyosan a Böske volt! — Isteni sikoly röppent el ajkáról, midőn meglátta a katasztrófát. „Jézus

Mária! oda egy tejes köcsög és az a sok tej! — szólott önmagának. — De ezt a sok tejet felmerem, jó lesz a cselédeknek, hisz elég tiszta a konyhakő, két hete mosattam fel.“

Szegény cselédek! — ezt már nem ő mondta, hanem én gondoltam. Dictum-factum, fel is kanalazta egy másik bögrébe.

Mondanom sem kell, hogy engem Böske nem vett észre, én szerényen meghúzódtam az ajtó mellett, onnan néztem a guggoló kis deamont. Csinos, mondhatom bájos volt, a haja szöke. Údeségének teljes pompájával olyan volt, mint a bimbó, mely most nyílik ki éppen. Toalettje elég indiskrét volt, azaz a toalettkészítés éppen folyamatban volt. Csak az egyik hajcsomója volt befonva, a másik vállát takarta be, a frufujába két bodorító tű volt becsiptetve. A világos reggeli kendő-blúz alól kikandikált a fehér nyak s az ingvállnak egy parányi része. Lábán könnyű kis félcipő volt, Agulár remeke, többet engedett látni, mint a mennyit eltakart; kimutatta a harisnyát kék alappal s fehér csikokkal. Ha önök még nem láttak kék harisnyát fehér csikokkal, fogadják részvéteimet!

Végre felmerte a tejet, felállt s én előléptem, s tőlem telhetőleg a legszeretetremlőbben elrebegetem, hogy kezeit csókolkolom! Rám nézett és — — a tejes köcsögöt a megmentett tejjel együtt a földre ejtette s egy újabb „Jézus Mária“ sikolytással a szobába futott, s onnan szólott ki, hogy várjak, azonnal felöltözik.

Daczára könyvelői elfoglaltságomnak, annyira ismerem a nő természetrajzát, hogy tudom, mit jelent az azonnali felöltözés. Kimentem a terrasra s Beniczkinének az asztalon heverő egyik regényét kezdtem olvasni, előbb azonban megnéztem a puderos skatulyába gyűrt batiszt zsebkendő egyik csücskét: ott diszelgett az isteni Böske-monogramm.

Éppen a 224-ik oldalt olvastam, midőn felhangzott a „Tessék bejönni!“ Sietve végig néztem magamat, hogy rendben van-e minden? Most láttam csak, hogy a puderozó batiszt-kendőcskével egészen be rizsporoztam magamat, gyorsan levertem magamról s oly kecses léptekkel, a mily kecsesen egy szilvaiz kiviteli részvénytársaság főkönyvelője csak lépni tud, beléptem.

Ah! minő változás! Lessner kirakatában sem lehet fessebb divatbaba, ezért már érdemes volt 224 lapot elolvasni — Beniczkinétől.

— Van szerencsém magamat bemutatni; nevem Stiglicz Edömér.

— Stiglicz? Lehetetlen! Hihhihi!

— Becsületszavamra! Ugy-e bár, Böske kisasszonyhoz van szerencsém?

— Az vagyok. De honnan tudja? Hallotta már híremet?

— Hírét még nem, csak a nevét!

— Szabad tudnom, minek köszönhetem e szerencsét?

— Lekvárt hoztam a kisasszonynak.

— Lekvárt? Ugyan ne mondja! —

— Szavamra! Tessék!

— Hát igazán nekem hozta az egész bödőnnel? — kérdezte naiv lányos örömmel, s midőn könyvelői szavamra biztosítottam, nyomban felnyitotta. Szinte mardosott a lelkiismeret, midőn rózsás ujjait belemártotta s megkóstolta. De hallgatnom kellett! A mint megízlelte, elfintorította pisze orrát: „Jaj, hiszen ilyen én is tudok csinálni! De azért igen köszönöm, alig várom, hogy hó essék, csinállok hó-fagylaltot! Tudja, hogyan kell? No majd elmondom. Hát ha esik a hó! . . .

— Tehát hónapok óta kell esni?!

— Természetesen! Nos igen, ha esik a hó, akkor az ember kimegy.

— Kimegy? én mindig be szoktam menni, ha esik a hó!

— Jó jó! Most ide figyeljen! Kivisz az ember egy tálat, azt tele szedi friss hóval, beviszi s jó sok lekvárt kever belé, és kész a hófagylalt. Hát maga ezt nem tudta?!

— Nem! Én mindig azt hittem, úgy csinálják a hó-fagylaltot, hogy télen kimegy az ember a határba s ha talál ott valami nagy hófuvást, azt leönti lekvárral, a sétatobjával jól összekeveri s kész!

— No maga ugyan okos, hát ki enné azt meg?

— Mit? hát ezt meg is kell enni?!

— Ugyan ne mókázzon mindig, jobb lesz mondja meg, mit gondoltam?

A gyomrom nagyon követelte ősi jogát s a dél is ijeszten közel volt, hát így szóltam: Kitaláltam, azt gondolta, maradjak itt ebédre!

Azok a mosolygós kék szemek tágra nyitak, s ajka egy önkénytelen „ah“-t bocsátott el. Ebből világos volt, hogy nem „azt“ gondolta.

— No jó! Hát maradjon itt! Ma éppen a papa „lejb spejzét“ főztem.

— A papa?! — kérdém rémülten s ijedtemben hármas ikreket csuklottam — hát itthon ebédel a papa?!

— Dehogy! A dolog úgy áll, hogy én nem tudom jól elkészíteni a papa kedvencz ételét, így ha itthon van sohasem,

főzöm ezt, mert iszonyúan megszidna, hogy mindig zongorázom, regényt olvasok, ansichts kártyákat firkálok, meg a hajamat sütöm s a főzéssel nem törődöm. Ugy segítetek tehát a dolgon, hogy akkor főzők azt, mikor nincsen itthon. S ha megjön, mindig azzal fogadom: papa, miért nem volt itthon, ma is körmös bab volt.

VII. „*Tapasztalat a körmös babról és a Regináról.*“

Soha életemben nem ebédeltem oly jól, pedig soha életemben nem ettem olyan rossz körmös babot. Én mindig azt hittem, hogy a körmös bab azért körmös bab, hogy disznó köröm föl benne. A Böske főztje azonban ebből a tévhitemből kiábrándított, mert ott megtudtam, hogy a körmös bab azért körmös bab, mert a bab héja olyan kemény benne, mint hüvelykujjamon a köröm, szinte karmol.

Este felé volt már, midőn Böskének kezecskéjét megcsókoltam s elrebegtem az érzékeny „szép álmokat.“ Egészen besötétedett, midőn a „Bögő“ major mellett elhaladtam; a két tehén már nem bögött, de a komondor még mindig ugatott. Az ugatásból kihallatszott néha Hattyufalusi úr hangos szava: „Ez impertinencia, ez skandál. Én követelek magamnak egy szatizsfakciót! Beperelem ezt a lekvárkotyvasztó fabrikát! Megetették lekvárjukkal a drága Hattyut, ugató görccsöket kapott; most ugat szüntelenül! Mi lesz, ha megjön az én drága Reginám, siró görccsöket kap, ha megtudja, mi történt kedves ölebjével.“

Boldog Isten! mekkora öle lehet annak a Reginának? ! Szép duett lesz, mondhatom — Regina siró, a Hattyú ugató görccseivel!

VIII. „*Buxbaum úr rendre utasít.*“ Másnap Buxbaum úr és én köztem ilyen párbeszéd folyt le:

- Volt a „Bögő“ tanyán?
- Voltam. De az urakat nem találtam otthon.
- Hát kinek adta a lekvárt?
- A komondor úrnak!
- Hehehe, maga mindig viccel! A komornok úrnak!
- Vagy annak! Mifelénk komondornak hívják!
- Aztán mit csinált a lekvárral a komornok?
- Megkóstolta!
- S aztán?!
- Aztán ugatott!
- Hehehe! Ismerem a Jean komornokot, biz az öreg sokat dörög! de mit gondol, nem eszi meg a Jean addig, míg az urak haza jönnek?
- Szavamra mondhatom, hogy nem fogja megenni!
- Hát a Böskééknél volt-e?

— Voltam. A Böske azt mondta, ő is tud ilyen csínálni!

No de mégis, mit gondol, fognak rendelni?

— Azt nem tudom, de ha rendelnek is, csak akkor, ha esik a hó, mert akkor lehet hófagylaltot csinálni!

— Hófagylalt? — mi az?

— Havat és lekvárt összekevernek, aztán kész.

— No ezt se hallottam, hiszen kár a . .

— . . . A hóért?

— A hóért??! Stiglicz ur, én magát rendre utasítom, mit sértegeti a gyártnányunkat!

IX. *„Böske természetrajza.“* Ezek után gyakori vendég voltam Böskeéknél. Sokszor voltam náluk uzsonnán, annyi omlettet sohasem ettem, mint ott. Az omlettre nézve is tévhiten voltam addig, én mindig azt hittem, hogy az omlett azért omlett, mert omlik, a Böske omlettje azonban meggyőzőtt róla, hogy annak neve tulajdonképpen ónlett, azaz kemény, mint az ón!

Mindezek dacára aranyos kis jószág volt a Böske. Gyűjtötte a képes lapokat pumpolásig, a végkimerülésig (t. i. a küldők merültek ki), ő is viszonzta már nem épen a végkimerülésig; — regényeket olvasott reggelig, öltözködött délig. Csinosan zongorázott s énekelt; korcsolyázott, mint egy canadai miss. Ertett a lawn tenniszhez s azt is beszélték róla — én nem láttam, — hogy a football (a labdarúgás) a kis ujjában (már persze: a lába ujjába) volt. S végül úgy tánczolt, mint egy Terpszichore. Tudott okos lenni a végletekig s naiv lenni a kétségbeejtésig.

X. *„A vég kezdete.“* Egy d. u. Böske nagyon okos akart lenni s így szólt hozzám: „A papa máma mérgesen azt mondta, hogy te ugyan hiába uzsonnáltatod azt a Stiglicz madarat, az ugyan el nem vesz! Én is gondolkoztam a dolgon, hát egészen őszintén nyilatkozzék: igen vagy nem?”

Mielőtt válaszoltam volna, elgondoltam: szép vagy a bolondulásig, s egy csókodért csillagokat hoznék le az égből (ha tudnék); igaz, végig tánczoltam veled a báltermet nem egyszer, s arra is vagy te teremtvé, de egy életet végig tánczolni veled, az — sok!

XI. *„Olivér elővezetése.“*

— Nos — nos? Választ?

Választam! A pithiai orákulum feleletei híresek voltak a kétértelműségükről, a kínai diplomaták pedig híresek a körmönfont ravaszságukról. Jaj szegény pithiai orákulum, a szegény kínai diplomaták! messzire elmaradt a ti ravasz kétértelműségtek az én feleletemtől. De azért feleletem Böskeit, ezt

az ártatlan lelket kielégítette; szegényke, mit tud ő a pithiai jósdáról s a kínai diplomatákról? Ő előtte ép oly ismeretlenek azok, mint akár a Nilus forrásvidéke.

— Köszönöm! Igen köszönöm! Szép magától, Olivér!

Az én nevem ugyan nem Olivér, de mivel Böske mindig Beniczkiné regényeit falta, azok meg — tudjuk — telve vannak Olivér grófokkal, így nem is vettem zokon Böskétől, hogy ilyen drámai jelenetnél sem tudja nevem.

Igy tehát uzsonnáim sokkal törvényesebbek lettek Böskeéknél. Később még is mardosott a lelkiismeret: annyi omlettot megenni, már csak azért is el kellett volna venni Böskét.

XII. „A nemezis utolér.“ Közbejött azonban egy incidens; a gyengéd lelkek tán a fátum sujtó kezének tartanak, ez az incidens, vagy mondjuk, fátum véget vetett a pásztor-óráknak. Hattyufalusi Manó bérlo úr ugyanis bosszút esküdött annak a fejére, a ki oly gyalázatosan elbánt hü komondorával. Buxbaum Izsó igazgatónk elég lovagiatlan volt az egész lekvárügyet reám kenni. Hattyufalusi úr azt az ajánlatot tette cégünknek, hogyha engemet elcsapnak, egyszerre 5 mm. lekvárt rendel, s ha nem bocsátanak el, akkor Hattyufalusi úr minden erejéből oda hat, hogy a céget megbuktassa. Kelle-e mondanom, hogy az igazgatótanács egyhangú szótöbbséggel elhárította kiadásomat, illetve elbocsátásomat.

XIII. „A malacz-szalonna, mint — mentőkészülék.“ Buxbaum úr küldetett ki az ítélet kihirdetésére s foganatosítására.

— Stiglicz! ezennel hordja el magát! De mégis hová fog menni?

— A Rabbihoz!

— Rabbihoz? Mit keres maga ott?

Feljelentem az urat!

— Engem? — kérdé tágra nyílt szemekkel Buxbaum úr — ugyan miért?

— Hát csak azért, mert ha nekem jött hazaim: debreczeni kolbász, meg malacz-szalonna, ön mindig fellopódzott hozzám s evett belőle.

— Nos! ez valami?

— Igen! ez valami! Ha ez nyilvánosságra jut, önt ki-közösítik a hitközségből, s elveszik öntől a „kóser“ lekvárfőzés jogát.

— Jó! de ez titokban történt, csak maga látta, nincsenek tanuk!

— De vannak! Én gondoltam arra, hogy az a malacz-szalonna fegyver lehet még az én kezemben ön ellen; valahányszor hazaim jött, mindig két lekvárfőző embert bújtattam az ágy alá, azok láttak, hallottak mindent.

— Eh! de azok nem mennek ellenem vallani, félnek, hogy elcsapom őket.

— De vallanak! Ők azok közül valók, kiket már elcsapott az úr, hát csupán bosszúból is vallanak.

Buxbaum úr erre nagyon megszelidült: „Jól van no, legyünk jó barátok. Tudja, én igazgatója vagyok egyszersmind Tuskófalun a hamuzsir-gyárnak. Ha hallgat erről a dologról, oda áthelyezem főkönyvelőnek, ott is kap annyi fizetést, meg, tudja, a természetbeli járandóságok!

— Semmi természetbeli! Dupla vagy semmi! — különben megyek a rabbihoz.

— Ugyan ne heveskedjék Stiglicz ur, 20 frt évi javitást kap! Gilt?

— Üssön bele a lekváros mennykő abba a hamuzsir-gyárba! nem bánom, hát gilt!

XIV. „Tuskófalva mint utolsó állomás.“ Tehát men-nem kellett Tuskófalvára! Még el sem búcsúztam a Böskétől! Ugyanis alkalmatossággal mentem, mert úgy olcsóbb. Az az alkalmatosság pedig nem volt más, mint egy tyukász kocs. Hiába kértem a tyukászt, hogy várjon, míg Böskétől elbúcsúzom, de hajthatatlan maradt. De mit is várhat az ember egy tyukásztól, egy megkérgesedett szívű hóhértól, a ki lsten tudja hány szerelmes jérczikét meg kakaskát vitt már a vérpadra. Búcsú nélkül kellett elmen-nem. Azt hittem, meghasad a szívem!

De a szívem nem hasadt meg, s már 2 nap múlva Tuskófalván könyveltem a — — hamuzsirt.

BALATON SZIRÉNJE.

(Humoreszk).

I. §. Egy „velencei éj”.

Nem régen valaki megkérdezte a királyokat, hogy ez is, az is kiti irigyel? No én nem vagyok király, s engem még senki sem kérdezett meg, de ha valaki megkérdezné, hogy kiti irigylek, hát azt felelném neki: Mindenkit, aki nem vidéki lapszerkesztő! Oh! mert azoknak gyötrelmes az életük.

Tudom magamról! Egy ideig a „Pletykafalva és Vidéke” vicinális és localis érdekű filoxera ellen védekező hetilapnak voltam a segédszerkesztője. Önök bizonyosan azt hiszik, azért voltam segédszerkesztő, mert segitettem szerkeszteni a lapot; — dehogy! — én szerkesztettem azt egészen, s nekem nem segített senki! — A főszerkesztő?! Voltak ugyan olyan napjai az évnak, midőn bevetődött az irodába, de akkor se igen szerkesztett, rendesen pedig csavargott vagy lumpolt.

Hogy milyen eredménnyel védekeztünk a filloxera ellen, azt még a mai napig sem tudom. Mert rossz versektől, hosszúlére eresztett vezérczikkektől elpusztulhat ugyan az olvasó közönség, de a filloxera — nem hiszem! Lehet, hogy sikerült volna ez a védekezésünk, ha a filloxerák olvasni tudnának; de azt nem tudnak, így hát lapunk ártalmatlan volt rájuk nézve. S mi bár tudtuk, hogy küzdelmünk meddő, mégis, (hogy már egyik vezérczikkünk szavaival éljek) mint az óvilági titánok, mint a mithosbeli ciklopszok — fáradhatatlanul, csüggedés nélkül, áldozatot, félelmet nem ismerve küzdöttünk a — filloxerák ellen. Tartottunk ellenük felolvasásokat, tánczczal összekötte és össze nem kötve, rendeztünk vitaestélyeket velencei éjjel s velencei éj nélkül. Ezek a vitaestélyek voltak a leg-

vehemensebb védőeszközök. Amint mondám: két féle vitaestélyt szoktunk rendezni: velencei „é-czakával“ és annélkül. A velencei éjjelekkel egybekötött vitaestélyek arról voltak nevezetese, hogy iszonyuan fel volt vizelve a -- bor. Igen! a bor, mivel mi a szemléltető oktatás hívei voltunk s már micsoda „filloxera“ vitaestély az, a melyikén még bor sincs! Hogy pedig a bor mért volt annyira vizes, annak oka volt, hogy Ködmendi úr, a „Halászleány“-szálloda tulajdonosa, hol a vitaestéket tartottuk, szintén a szemléltető oktatás híve volt s így okoskodott: „Ti velencei éjt rendeztek! jó, én még tudok annyit a geografiából, hogy Velence viz nélkül olyan csoda volna, mint egy sovány hentes; no én pedig nem szeretem a csodákat; hát majd adok nektek vizet a borotokba“. S tényleg adott is vizet a borunkba! Különben pedig az ilyen velencei éjjelek nagyon „nyugodalmass jóccakák“ voltak a szónak betűszerinti értelmében. Ugyanis a velencei éjt táncz szokta követni s ezért volt minden olyan nyugodalmas. Megjelentek bár a mamák Gizuczika, Ilonkicza, Magdicza, Annicza, Irénkicze, Maricza leányaikkal, de oh! (hogy a „mamák“ szája ize szerint beszéljek) a mai fiatalságot nem hatja meg se a mama, se a kicsinyítő képző, sőt még a túldekoltált ruha sem, a mai fiatalság a tánczot robotnak tartja s minden fiatal lányt olyan könnyűvérű variete színházi divának tart, kikkel egészen „sans gene“ lehet mindenről beszélni. Oh! a mai fiatalság! Inkább iszsza azt a „felvelencei éjjelezett“ lőrét stb. stb.!

No annál hangosabbak voltak a velencei éjmentes vitaesték; nők nem lévén jelen, fészély nélkül vitatkozhattunk a filloxera-védekezés terén s a „legsansgenébben“ dobálódzhattunk a nyomós argumentumokkal és „sulyos“ érvekkel, ezeket a jelzőket megint betűszerint tessék venni, mert bizony mi az érvelés terén is a szemléltető oktatás hívei voltunk s nem egy elvtársunkat vittek haza — lepedőben a vitatkozás színhelyéről — helybeli tulzaporodott orvosok nem kis gaudiumára, akiket sokszor csupán a mi vitaesténk mentett meg — az éhenhalástól. Végre azonban filloxera ide, filloxera oda, abban hagytuk az ilyen „lepedővel“ végződő vitákat; erre azonban a fent már eléggé méltatott doktor urak bojkottálták lapunkat; egy se fizetett elő s fenyegettek bennünket, hogy a bojkott mindaddig tart, míg újra meg nem kezdjük a harcziass vitákat! Ez a barbarizmus, ez a kannibalizmus, ez a leplezetlen vandalizmus vérig sértett bennünket s az egész „filloxera“ pártot, elhatároztuk, hogy megboszuljuk magunkat. Szinleg belementünk az „üzletbe“, páktumot kötöttünk, rendes szerződést a közjegyző előtt annak rendje s módja szerint. Főbb pontok: a helybeli doktori kar kötelezi magát, hogy egy évre

lapunkra fejenként 2—2 példánnyal előfizet, viszont pedig mi köteleztük magunkat, hogy hetenként egy-egy vitaestélyt rendezünk. S amikor az összes előfizetés beérkezett, elkezdődött a vitaestélyeket; ha Önök azt hiszik, mi azzal boszultuk meg magunkat, hogy most már szelidebben argumentáltunk, hogy ne kerüljön sor a lepedőre, akkor iszonyuan tévednek, hisz ez nem is volna boszu! Sőt még vehemensebben hajigáltuk egymás fejéhez az érveket: a sörös, boros-poharakat, só- és gyufatartókat, hogy ijesztő módon felszaporodott a lepedőben haza lebbentettek száma. Hanem aztán (itt jön a boszu!) másnap egyikünk se hívott doktort! Elvégre, hogy valakinek a jobb képe, vagy a balképe kissé dagadt, ahoz nem kell egyáltalában doktor, hát mire való a „priznicz”? Igaz, hogy priznicz alatt is fáj a daganat, de mikor olyan édes a boszu!

Ebből láthatják hölgyeim s uraim, hogy milyen agilis volt a mi lapunk. De dolgoztam is! Oh! mennyi bárgyusületlenséget kellett végig olvasnom, bírálnom! Hány „tollforgató” hölgyike, uracska várta a boldogító „közölni fogjuk”-ot! Sokszor kikeltem a végzet ellen, hogy: „Minek is van szerelem a világon?” Mert ha ez nem volna, ugyan ki írna verseket? Oh azok a versek!

2. §. Mikor az ember Wagner-operát vacsorázik salátával.

Ha Julius Caesar ő imperátorsága és XII. Gergely ő szentsége a jövőbe láttak volna, s ha látják, hogy jogászt is teremt az Isten, bizonyára másképp igazgatják ki a kalendáriumot. Először is a 31 napos hónapokat eltörölték volna s legalább is 25 nappal beérték volna egy hóra. Egyszer 25-ikén nagyon óhajtottam volna az ilyen naptárjavítást. 25-ike volt csak még s nekem annyi pénzem se volt, hogy a Lánczhidon a hagyományos 2 krajczárt megfizessem. Pedig Budára kellett mennem egy édes kis szőke lányhoz, kinek megígértem, hogy elmegyek hozzájuk. Édes szőke leányért mindenre képes egy szerelmes jogász, még arra is, hogy becsapja az államot. Régi jobb idők emlékeit szimbolizáló szardiniás doboz fedeléből olóval kivágódott egy négyszögletes darab; pompásan ment minden: a vámszedő bádogládájába dobva olyan szépen csengett, mint ha egész életében hidbárcza lett volna! ... Mea culpa! De mit tehetek én róla, ha olyan szép kék szemek is vannak a világon s legfőképp minek van Duna s azon Lánczhid s minek szednek ott hidvámot, de legeslegfőképpen 25-én mért nincs a jogásznak pénze? ?

Idééknál az uzsonna királyi volt; de egy kiéhezett jo-

gászyomornak ugyan mi az a királyi uzsonna? Az ilyen „zsúros“ uzsonnáknál nincs kiállhatatlanabb valami, adnak: kávéval habbal s habot kávéval, cukros levegőt felfújva s felfújtat cukros levegővel: ezekre aztán elmondhatja az ember, hogy: „Elpattan, mint a buborék s marad, mint volt a — semmiség!“

Azzal tisztában voltam, hogy 25-ike veszteséggel záródik, azaz: nem fogok vacsorálni. Volt ugyan egy szabadjegyem az estéli operaelőadásra, no de annyit már tudtam akkor is a „táplálkozási anyagcseretan“-ból, hogy még a legjobb jogászyomor se veszi be a potyajegyet — vacsorára! De mégis! Wagner operát adnak, a „Trisztán és Izoldé“-t. Jó hosszú opera s rémitő unalmas annak, aki gyűlöli az operákat. Már pedig én azok közé tartozom! Mit nekem classicus zene? lehet, hogy én nem vagyok hozzá elég classicus! Tán igaz! Szóval ez az opera nagyon hosszú és unalmas, hát így okoskodtam: vacsora helyett elmegyek az operába; ott rémségesen elálmosodom, azután örülök, ha lefekhetem, a vacsora eszembe se jut.

Ugy is tettem. Nagyon jó helyem volt: a legutolsó számú szék a sorban; ott nem háborgatják az embert a későbbiek. Egyetlen szomszédom jóképű vidéki uriembernek látszott. Vidéki voltát azzal árulta el, hogy mindent nagyon megbámult, majd a nyaka tört ki, amint hátra és felnézett. Különben pedig az előadás folyt a maga rendje s módja szerint; volt: belépő-, kilépő s átlépő-dal, volt: szerelmi egyes-, kettős és hármas, adtak: dur- és moll-scálákat, szóval volt minden, ami csak egy operához kell. Egy tulbuzgó vágnerista bizonyosan kibújt volna a bőréből örömeiben. De hát én nem vagyok vágnerista; nekem „Száz a libám, tizenhárom a gu-nárom“, meg aztán: „Megkondult a kecskeméti öregtemplom nagyharangja“ kell, nem pedig opera, de azért csak hallgattam és néztem . . . néztem . . .

Mindig Margit járt az eszemben, nem tudtam tanulni. Másnapra még semmit sem tudtam. A felsőfoku egyenlet több ismeretlennel még ismeretlen volt előttem; hiába igyekeztem egyet is megfejteni, sehogy se ment, hogyis ment volna, mikor az egyenlőség jele után mindig Margit nevét irtam le. Cicerónak Catilina ellen mondott beszédje is olyan ismeretlen volt előttem, mint akár az algebrai egyenlet több ismeretlennel. Csak a növénytanból tudtam a májusi gyöngyvirágot, a convallaria majalis; oh hiszen könnyű azt tudni, mikor Margit is egy aranyos májusi gyöngyvirág, igen: édes, ártatlan convallaria majalis. Drága kis Margitom, kiről szonettokat irtam

füzetszámra, te édes — nem tudok tőled tanulni! Valami titkos vágy vonz, hogy most éjnek idején elmenjek ablakod alá s gitárt pengetve elzengjem, hogy: „Nincsen annyi tenger csillag az égen!“

Igen! igen! elmegyek ablakod alá; mit nekem felsőfoku egyenlet akár száz ismeretlennel, mit nekem Ciceró és Catalina; mibor én őt szeretem!

„Az óra már éjfélét ütött, a föld már néma lőn“, midőn elindultam, hogy Margitnak szerenádöt adjak gitárommal. Ezt a gitárt nagyatyámtól örököltem, különben pedig egyebet semmit. Nagyatyám ugyanis még halála előtt minden vagyonát — elgítározta, úgy, hogy halála után összes vagyona egy gitárra zsugorodott össze, a melyről hozzá még egy hur is hiányzott. A gitárt rám testálta azzal a mottóval, hogy próbáljak gitározni — vagyon nélkül — három huron. A „kedves“ rokonok, kik különben (hogy más aktuális „gitár“ hasonlattal éljek) mind „egy huron pendültek“, ezuttal tulkedvesek voltak, hogy még örökösödési pert se akasztottak a nyakamba, gondolták elég az a gitár, a mit nagyapám a nyakamba akasztott. Igen kérem: a rokonok sokszor nagyon kedvesek, különösen mikor a szőnyegen csak egy gitárocsonka — peng!

Szóval elindultam gitárommal a hónam alatt. Valami öt kerítést kellett átmásznom! Igen: öt kerítést! Oh mert minket gimnazistákat drákói szigorban nevelnek; nem kaptunk kapukulcsot. Istenem, milyen irigylésre méltók például a gázdászok s eféle független polgárai a honnak, azok ha lakást keresnek, első feltétel, hogy a kapukulcsnak egy másodpéldánya náluk lesz; míg egy gimnazista kénytelen 5 kerítést átmásznai, ha az ideáljának szerenádöt akar adni.

Végre a Fő-utczára értem, hol Margitom lakott. Csendes volt ott már minden — minden: a legigyekvőbb utczalámpa s a legbuzgóbb rendőr is aludt halkan... csendesen; a csillagok (hogy Beniczkinét is idézzem) pazarul szórták fényüket a hallgató tájra stb. stb. Szóval minden: a fák, a suttagó szellő, a kialudt utczalámpa, az elaludt rendőr hortyogása mintha mind azt susogta volna, hogy: Margit, Margit!

Margit salugáderos ablakja alatt aztán megpengettem gitáromat. Szomoruan, keservesen búgott, nyögött ujjaim alatt, ahogy csak nyöghet egy olyan gitár, a melyiket örökölt hagyott ránk a nagyapánk. Bár hiva vagyok a magyar zenének, de ezuttal a „Száz a libám, tizenhárom a gunaram“ dalt még se tartottam elég romantikusnak, hát rákedztem egy operett-melódiára, azt pengettem, a hol a szöveget tudtam, ott hozzá énekeltem, a többit csak dudoltam.

„Taníts meg csókolózni
Ott a kert hűsén!“

Nem hinném, hogy egy középkori troubadour, a ki a sziklavár tövében adott szerenádót a büszke várkisasszonynak, kit reménytelenül szeretett, szerelmesebben énekelt volna, mint én Margitnak; bár Margit éppen nem volt várkisasszony, büszkének ugyan elég büszke volt, az algyimnázistákat még a pillantására se méltatta, főgymnázisták közül is csak egy-néhányat.

Éppen negyedszer jutottam ahhoz a részlethez, hogy:

„Taníts meg csókolózni
Ott a kert hűsén“,

mikor valaki megragadta a galléromat, hátranézek: gitárom kongva hullt lábaimhoz, a megmaradt 3 hur is elszakadt, mire fájdalmasan nyögte el utolsó sóhaját a troubadouri hangász. Oh! irgalom atyja ne, ne hagyj el! Az osztályfőnököm volt! Az osztályfőnököm! Talán ő is szerenádót adni volt, bár a gitárt nem fedeztem fel a hóna alatt!

„Gazember!“ sivitá a fülembe! Végem van! . . . Azt hittem: a föld meg fog nyilni; a föld azonban éppen nem nyílt meg, hanem . . .

. . . Felébredtem! Ez csak egy édes kinos álom volt a — közel multból. Még mindig az operában ültem; az előadásnak, amit én szépségesen végigaludtam, már vége volt, a közönség mind kitakarodott a nézőtérről. Az álmomból csak annyit volt igaz, hogy valaki tényleg kegyetlenül rázta a galléromat! A jegyszédő volt.

— Ébredjen fel az ur! Vége az előadásnak! Tovább nem lehet aludni! Mi csak addig adunk szállást, míg az előadás tart.

Feltápáskodtam. De ní! — a szomszédom is hasonló operaimádó lehetett, mint én, ő is — aludt, míg a jegyszédő galléron nem ragadta.

Egymás mellett botorkáltunk az első emeleti erkélyről. Az előcsarnokban megszólalt a szomszédom.

— Igazán restelem; ha ezt odahaza megtudják; — elaludni az előadást!

— Nincs abban uram semmi — mondok — pesti ember, ha jól ki akarja magát aludni, az operába megy.

— Igazán?! No akkor megvigasztalódom. Ejnye még be se mutattam magamat: Tüskeváry Edecon vidéki lapszerkesztő vagyok.

— Én meg Stikli Anasztázusz alapvizsgázott jogoncs s lírai költő.

— Örvendek! Vacsorált már?

— Még nem.

— Akkor talán együtt vacsorázhatnánk.

— Köszönöm, odahaza már vár rám a vacsora: egy kis prágai, meg hideg ludmájpástétom.

— Oh az jó lesz holnap is! Legyen a vendégem!

E mán beszid — gondolám s nem sokat szabadkoztam.

A „Cambrinus“-ba mentünk. Szerkesztő ur rendelt:

— Egy adag sertéskaraly fejes salátával; elég lesz az kettőnknek.

Egy adag kettőnknek! — szegény gyomrom! jobb lett volna nem születned!

Mikor aztán megérkezett az étel, a szerkesztő a salátát magához huzta, a pecsenyét meg elejbém tolta. Hm! menykő szórakozott ember lehet; no de én is adtam a szórakozottat, mintha nem vettem volna észre a tévedést, egy titáni mozdulattal összedaraboltam a húst s nyelni kezdtem, mint egy kiéhezett gólya. Siettem, hogy mire felébred tévedéséből, ne legyen min osztzkodni!

A szerkesztő sugárzó arczczal falta a salátát. „Tudja kérem — szólt — én imádom a fejes salátát, de nálunk falun még hire sincs, alig vártam, hogy Pestre jöjjenek. Jó, hogy Önnel megismerkedtem, maga megesi a húst, én meg a salátát; — mert magában salátát csak nem rendelhetek!“

De ni! nem is olyan buta ez az ember! Alig hogy lenyeltük az utolsó falatot, fizetett s mentünk másik vendéglőbe, ott is „sertéskaralyt fejes salátával“ rendelt.

Mikor már a harmadik vendéglőbe akartunk benyitni, a sok sertéskaraly szinte rőfögött a gyomromban!

— Engedje uram — mondtam, — hogy itt már én rendeljek.

Az odarohanó pinczérnek aztán így adtam ki a rendelkezt: „Hozzon egy adag parmezán sajtos makarónit fejes salátával!“

A pinczér csak bámult. „Tán nem hallotta?“

— Hallani hallottam kérm ásan, de nem értem!

— Hát ugy-e, ha pecsenyét rendelnek salátával, a salátát külön tálon hozza be; hát itt is ugy tegyen.

Igy aztán ettem még tortát, gyümölcsöt, sajtot, a hozzá rendelt salátát a szerkesztő ur ette meg s valószínűleg jól is lakott vele, mert mikor a lucullusi lakoma befejezése képea picolót rendeltem — salátával, felugrott s „Irgalom, kegyelem!“ kiáltással tört ki. Megkegyelmeztem neki, saláta nélkül rendelttem feketét.

— Tehát ön lírai költő is? kérdezte vacsora után a salátás ur.

— Igen kérem; én voltam önképző-körünk disze, virága!

— S melyik fajt kultiválta legjobban?

— . . . Mária-hymuszokat.

— No kérem, én is elég vallásos ember vagyok, de Mária-hymuszokat sose irtam. Hogyan és ön?

— A dolog úgy történt, hogy tanáraink nagyon vallásosak voltak, önképző-körünkben csak vallásos költeményeket fogadtak el. Éppen akkor Mariska volt az ideálom s a hozzá irt verseimet úgy csempészttem be önképző-körünkbe, hogy „Mária-hymusz“ címét adtam nekik; persze szeretett tanáram az ég királynéjára gondoltak, én meg szívem királynőjére. Szabad tudnom, melyik lap szerkesztője. uraságod?

— Tulajdonképen csak most akarok lapot indítani; érzem, hogy belőlem még neves hirlapíró lesz, van egy kis vagyonkám, telik belőle, ha rá is kell fizetnem a lapra. Nem tudna alkalmas helyet, a hol még nincs ujság s a hol jó bor terem s a hol tér nyílnék valami védekezésre.

— Hogyne tudnék; ott van a Balaton melléke, ott még nincs igen lap, de van jó bor.

— Ez mind igen helyes, de a védekezés?

— Azt is lehet; védekezés a filloxera ellen.

— Nini, ön sokkal okosabb, mint kinéz, nem jönne el velem?

— . . . Elmentem vele, kerestünk olyan helyet a Balaton mellett, a hol az irodalmi termékekből még csak „A pesti hóhér“, „Tíz évig a föld alatt“ rémregényeket falták az irodalom-barátok.

Letelepedésünk után gyorsan nyélbe ütöttünk mindent; két hétre rá már a mi lapunkba pakolt a sajtos s a „művelt“ hölgyközönség a mi lapunkon próbálta meg, hogy elég tüzes-e a hajsütő vas s a nagyreményű csemeték sárkányaitak szintén abból csinálták, a mi lapunkkal ragasztották be a kitörött ablakokat, minden valamire való vászoncseléd azzal fűtött be.

Volt a szerkesztőnek egy lánya is: Juliska. Félárva volt szegényke, az anyja még kis korában elhalt. Az apja nagyon vigyázott rá. Nem szerette, ha gyakran találkozottunk, rendesen széjjel hessegetett bennünket, ha együtt talált. Mi azonban kijátszottuk az öreg: a Balaton habjaiban találkoztunk. Ő is fürdött, én is, persze valami két kilométernyire egymástól vettük ránk a parton fürdői kosztümjeinket, de a vízben már nem voltunk egymástól két kilométernyire! Soha nem ringatott a Balaton két olyan szerelmes szívét, mint a mienk. Csak egy hónapig élvezhettem azonban ez isteni idillt Juliskával, a „Balaton szirénjével“, mert hát „minden hosszu

szerelemnek vége szokott lenni!“ Ugyanis Juliskát mindig le szokta kísérni a Balatonra szolgálójuk: a Nacza; s a parton várta be, míg a kisasszony fürdik. Egyszer azonban kedve kerekedett, hogy ő is megfürdik; no ebben még nem volna semmi, de mindig ott eklendezett körülöttünk. Megsokaltuk a dolgot végre s Juliska egy intésemre Naczát alaposan megbuktatta, ihatott legalább is egy liter balatoni nektárt. Félóra kellett, mire kiköhögte, kitűszögte magából. Ezért a kis csinyért aztán elárult bennünket!

A felbőszült apa nem ismert irgalmat, Juliskát notredámi apácákhoz adta tanulni; engemet meg — — elcsapott volna, de már annyi előleget szedtem fel, hogy e miatt kénytelen volt részemre kiadni a „türelmi“ rendeletet!

Juliskát aztán sose láttam, csak hallottam, hogy férjhez ment, de nem lett boldog. Szegény kis szirén!

Tudom, a Balaton se ringatott hófehérebb karokat s keblet, mint a kis sziréné volt s nekem se lesz soha olyan boldog fürdőzésem, mint Juliskával!

3. §. Mikor a méltóságos k. a. tárczát ír.

Egyszer kritikus napja volt a főszerkesztőnek: ott volt az irodában, bujta a kéziratokat.

— No ez botrányos rossz, ezt nem lehet közölni. Befűtünk vele! Ki hallott ilyen ostoba mondatot: „A szerelem gyújtó szikrája fellobbantotta szívének gyúanyagát?“ Olvassa csak.

Elolvastam.

— Szandalum, a milyen rossz!

— No ugy-e? Tehát nem közöljük?

— De igen! közöljük.

— Micsoda? Ezt közölni? Soha! Kerüljön bár lapunk minden példánya a sajtóshoz, de ezt nem engedem hozni.

— Lassabban, uram! A szerző levelet is mellékel a kézirathoz.

— Mit bánom én, ha száz levelet mellékel is!

— De a levélben az van, ha közöljük a tárczát, két évre azonnal előfizet!

— Ugyan ugy-e? Kérem, intézkedjék, hogy a jövő számban jöjjön! Mutassa csak! Nem is olyan rossz, minél jobban bele mélyed az ember, annál több szépséget fedez fel benne. E mondat is: „A szerelem gyújtó szikrája fellobbantotta szívének gyúanyagát“, milyen merész gondolat!

* * *

Még több ilyen „gyöngy“ mondatot olvasott volna fel, de a méltóságos ur inasa lépett be. Tárczát hozott a méltóságos kisasszonytól, erősen meghagyta, hogy a jövő számban hozzuk.

— Kezeit csókoltatjuk a méltóságos kisasszonynak, a tárcza jönni fog!

Először végig olvastam én; szörnyűség volt, a rossz-nak a netovábbja! A méltóságos kisasszony tán csak egy év óta tud magyarul, azelőtt a német lapokat nyomorította tárczáival. Tele volt ez a tárcza germanizmussal, de minőkkel.

— Nos? Nos? türelmetlenkedett a princzi.

— Olvassa el!

Mikor végig olvasta, visszahanyatlott a székébe s akkorát fujt, mint egy mozdony, ha a felesleges gőzt kiereszti.

— Ezt lehetetlen közölni, kifütyölnénk lapunkat, de ha nem közöljük, magunkra haragítjuk a méltóságos falamiát; azok kihordátnak bennünket a vármegyéből lapostul, nyomdástul!

— No már akkor a sajtos is jöjjön velünk, az a legnagyobb fogyasztója lapunknak!

— Hogy tud kérem ilyen rettenetes helyzetben ironizálni? Ön olyan, mint Luczifer az Ember tragédiájában!

— Bah! Nem olyan rettenetes helyzet ez! Lehet ezen segíteni!

— Ön tudna? Óh! nagy ember ön uram! Síróg fogja hálám kísérni!

— Eh! mit nekem az ön hálája! Fizessen két üveg pezsgőt, aztán adja kölcsön a szalonkabátját: így nem mehetnek egy méltóságos hölgy elébe.

— Hát az ön szalonkabátja?

— Izé! . . . hát izé! . . . no . . .

— Ahán! No az nem tesz semmit, ott vigyáznak rá, csak a kamatokat fizesse pontosan, hogy el ne licitálják. Hát az enyimét kéri? Hm . . . hm . . . no izé! Hát az is be van csapva.

— Ki kell váltani, már t. i. az enyémét, különben nem alkuszunk!

* * *

„Szabad!“ felelt kopogtatásomra egy vékony, szentimentális női hang. Benyitottam; a méltóságos kisasszony íróasztala mellett ült, tárczát irt bizonyosan. Bemutatkoztam.

— Örvendek! Megkapták-e tárczámat? szolt s patyolat fehér kezét felém nyújtotta.

— Oh igen! Éppen ez ügyben alkalmatlankodom.

— Igen? Tessék ide a pamlagra ülni. Nos és jó?

— Hogy jó-e kérem! Oh igen! Az egy fenomenális remekmű, boldog vagyok, hogy szerzőjével beszélhetek. Sok művet olvastam már! Sakespeare, Milton, Hugó Viktort, Dantét, nem beszélve Jókairól, de egyikben sem találtam anynyi lüktető erőt, mint méltóságod tárczájában.

— Tehát közlik?

— Hogy közöljük-e? Büszke lehet az a lap, a mely ilyen remekművet hozhat! De szinte méltatlannak tartom a mi lapunkat e remekműre! Mert a mi lapunk? Egész őszintén — méltóságod fenkölt szelleme iránti rajongó hódolatomból ajánlhatom, hogy nagyobb lapba, az ország legelső lapjába méltóztassék beküldeni. A mi lapunkat vasárnap még olvassák ugyan, de hétfőn már sajtót takarnak beléje; meg érdemes is egy dicső munkát ilyen ostoba publikumra pazarolni. Hanem ott van pl. a „Vasárnapi Ujság“, egész Magyarországon, sőt külföldön is ismerik, példányait beköttek s elteszik könyvtárak számára. Ha abban közlik s miért ne közlénék? — évszázadok múlva is dicsőíteni fogják méltóságod nagy nevét.

Szónoklatom meghatotta a kisasszonyt, mindkét kezét elébe nyújtá: Köszönöm, köszönöm, rebegé, ön igazán nemmes lelkű jó akaróm! Kérem tárczámat visszaküldeni, hogy hamarosan beküldhessem a V. U.-nak.

— Gondoltam erre az eshetőségre, magammal hoztam. Méltóztassék!

— Ah! ez szép öntől! Hálám nem marad el.

* * *

A pinczinek mikor elmondtam a dolgot, szokásához mérten, hogy az ember babérait megnyirbálja, azt mondta: „Lássa, én is ezt gondoltam!“

Másnap a méltóságos ur hires pinczéből 25 üveg aszu bort kaptam, abból az időből való bor volt ez, midőn lapunk a filloxera ellen még nem védekezett, azon egyszerű okból, mert nem volt filloxera. Éppen arra járt egy borkereskedő, eladtam neki a 25 üveg bort 2 forintjával, mert hiába: „Nem vagyok én ilyesmihez hozzászokva!“ Jó nekem a helybeli 20 kros csigér is, savanyu ugyan, de bor az mégis!

* * *

Megjegyzem, hogy én itt csak a rossz tárczákról írok, ha jó volt a tárcza s ha előfizető írta, szónélkül közöltük, vasárnap aztán olvasta, a ki olvasta, hétfőn pedig a megmaradt számokat eladtuk a sajtónak pár hatos ára ementháli

sajtért. Voltak azonban olyan optimisták is, a kik tárczákat irtak, de elő nem fizettek, az ilyen termékek mulhatatlanul a papirkosarat termékenyítették.

Mi, ellentétben Beöthyvel s Gyulaival a tárczákat következőleg osztályoztuk: egy éves, fél éves, negyed éves előfizetők tárczái, ezenkívül megemlíthetők egy altárcza fajt; azokét t. i., a kik számonként vették meg a lapot.

Hirdetésünk kevés volt, de annál nagyobbak a betűk.

Kedvencz rovatom volt a „Szerkesztői üzenetek“; hány szerelmes leánykának adtam én bölcs tanácsot; pl. szabad-e titokban megcsókolni valakit? Hogyne szabadna, ha izlik. Egy kis bakfisnak arra a kérdésére, igaz-e, hogy „A szökés párosan oh! mi édes, oh! mi szép!“ mert valaki igen állítja, hogy igaz; azt feleltem próbálja meg. Persze én csak a feleleteket tettem közzé, a kérdéseket nem, nehogy az erkölcsös mamák agyonverjenek.

4. §. A szalonkabát második szereplése.

Ha a „princzi“ lumpolt, akkor rendesen az irodában aludta ki mámorát. Egyszer ép ilyen alhatnékja volt, a diványon feküdt hanyatt, csipték a legyek szörnyen, néha olyan formát motyogott, hogy függönyözzék be! Hogy is ne? — szenvedj! — ha mulattál! Nemcsak hogy be nem függönyöztem, hanem kinyitottam az ablakot: csipős szél fujt, minden jóra való légy iparkodott fedél alá s mind az én drága „princzimre“: kézzel-lábbal kapálódzott, de hiába! — nem azért szemtelen a légy, hogy vissza ne szálljon ismét oda. Nem vagyok bár semmiféle állatvédő egyesületnek tagja, de azért a tegnapi uzsonnáról maradt sütemény morzsákat kiszórtam a princzim ruhájára, a legyeknek. Csak úgy dőnögtek körülötte.

En meg neki láttam a munkának: olvastam a kéziratokat. Egyszer majd a guta üt meg ijedtemben: kezembe jut egy kézirat, irta: a főszolgabíró ur. A harmadik mondatnál tisztába voltam vele, hogy nem lehet közölni, hisz akkor agyon vernének bennünket az eddig visszautasított tárczairók: — de ha nem közöljük, akkor meg a főszolgabíró veret agyon. Oda rohantam a légyfelhőbe burkolt princzihez.

— Veszeélyben a haza! — ordítám a fülébe.

— Nem iszom én többet a Ponciusnak sem — motyogá félálamban, a mi eléggé illusztrálta boros lelki állapotát!

Bizony sokat vesződtem vele, mire észre tért. Odaadtam neki a kéziratot, de mire végig olvasta, úgy kiment az álmom a szemeiből, mintha hideg zuhanyt kapott volna.

— Óh! ön oly leleményes ember! Mentsen meg bennünket!

— Jó! De bizonyos engedményeket kérek!

— Vitam et sanguinem!

— Helyes! Ha megengedi, hogy én rendelkezem a nyomda, nyomdász, iroda, ön, szóval minden felett!

— Diktátorrá nevezem ki!

— Jó!

Becsengtettem a nyomdász inast.

— Hozol 5 üveg sört a főszerkesztő ur kontójára. Aztán itt van egy zálogcédula, a főszerkesztő ur ad rá pénzt, kiváltod a szalon-kabátomat.

— Óh ez már sok! Különben is feleslegesen kiváltani, itt van már az enyém.

— Helyes! E szerint, hogy a pénzügyi egyensúly helyre álljon, nem 5, hanem 10 üveg sört hozol.

— De! De! — fészkelődik a princzi.

— Egy szót se uram! Kezemben van lapja s az ön élete.

Az inas hamar megjött az üvegekkel.

— Megkeresed a nyomdászt, érted?

— Igen is, de az kinn van, a krumpliját kapálja.

Krumplit kapál? Oh Muzsa, takard el a szemed!

— Különben pedig, krumpli ide, krumpli oda! Hívd haza. Mondd meg neki: vegyen elő valami elsárgult nyomdapapírost, vágjon ki belőle egy nyolczadrét nagyságu lapot, ossza két hasábra: nézd itt van ez a kézirat, hogy ki írta, azt áthuzom, hanem ide írom: Irta Jókai Mór. Hát ezt így kiszedi s arra a lapra nyom annyit, a mennyi ráfér. Aztán mind a két oldalát meg kell számozni, de nem ám 1, 2, hanem pl. 326, 327: — mintha egy könyv közepéből volna kihasítva. Igaz! — emlékszel-e te még arra a hatalmas pofonra, a mit multkor adtam, hogy megittad a sörömet?

— Ajjé! de még hogy!

— No hát! — háromszor akkorát kapsz, ha ezt elfecseged másnak! Elmehetsz!

— No főszerkesztő ur, találja el, mit gondoltam?

— Furcsa, hogyan tudnám én azt?

— Már pedig, ha én valami geniálist gondolok s elmondom önnek, ön azonnal ráüti: „Lássa! én is ezt gondoltam!“ Jótállok, ha végzek a szolgabíróval s elmondtam, megint csak azt mondja.

— Dehogy mondom!

— Fogadjunk!

— Helyes! Egy üveg pezsgő! De magyar! — tudja a honi ipar!

— No mert olcsóbb is, ugy-e?

Végre megjött az inas, hozta a kész lapot: kitűnően sikerült, olyan volt, mint egy 50 éves könyvlap.

— Kérem hát azt a szalonkabátot!

* * *

A főszolgabíró ur épen uzsonnált. Fagyosan fogadott, a mint egy szolgabíró fogadhat egy jogászt, a ki zsurnaliszta is egyszersmind.

— Na! — mi jót hozott? — kérdé — minden hová nézvé, csak rám nem.

— No majd meglátod, hogy jó-e, amit hozok, — gondolám s hangosan hozzátettem: „Kérem én csak azért a bizonyos tárcza miatt jöttem!“

— A tárcza miatt? ! Tán a jövő számban jön? Jó, ugy-e?

— Igazi remekmű, sohasem olvastam hasonló főnkelt gondolkodást; valódi sekszpiri eszme!

— Ugy-e? Uzsonnált ön? Kérem — kérem! — mintha otthon volna. Tessék ebből a sajtóból, itt a szalámi is! Itt a vaj is, ha szereti.

„Minden órának leszakaszod virágát!“ — ez lebegett lelki szemem előtt s elfogadtam az ezuttal már szivesebb kínálást. Nem tudom, a páris-konstantinápolyi express vonat megy-e olyan gyorsan, mint a hogyan én ettem. Ja! sietnem kellett, nem tudhattam, mikor dob ki a házi gazda! Mikor végig ettem a menüt, ismételtén dicsértem a tárczát.

— Tehát hozni fogják?

— Hát azt nem tudom, mert Jókai nem nekünk adta el a közlési jogot.

— Jókai? Mit keres itt Jókai?

— No már mint annak a tárczának a szerzője.

— Mit!? — Hisz azt én irtam! Mit gondol az ur!?

— Kibálta a házigazda!

— Kibálni kiabálhatsz, az uzsonnát már ki nem veszed belőlem! no persze, ezt csak úgy gondoltam.

— Bocsánat! ezt már hangosan mondtam — de vannak tények! . . . ezt már Jókai is megírta!

— Ember! — hörgé — bizonyistd be, mert keresztül megyek rajtad.

— Uram! csak higgadtan! — s oda nyújtám neki azt a bizonyos nyomdai terméket. A mint végig futott rajta, a mint ott látta Jókai nevét, egészen megsemmisült.

— Nem értem — hebegé megtörtén — hogyan lehet ez? Oh mit gondolnak most önök rólam, közönséges plagizátornak tartanak!

— Óh nem, uram! Különben is csak magam tudok még a dologról s én hallgatni fogok, miként a sir!

— Köszönöm uram! Köszönöm! Nem fogom elfeledni. Nem is feledte el; két disznótorra s egy névnapra hívott meg.

* * *

Csak másnap találkoztam a princzivel; első kérdése az volt, hol a szalon kabátja?

— Legyen nyugodt — jó helyen van.

— No azért ám! . . . Nos? — Hogyan végzett a hatalmas urral?

Elmondtam.

— Lássa! — én is ezt gondoltam! — szólt önkénytelenül a princzi, a mi most neki egy üveg honi pezsgőjébe került.

Hogy bekebeleztük a honi gyártmányt, ismét a kabátját követelte rajtam.

— No! Ne mondja, hogy „smuczig” a magyar, itt van! s oda nyújtám neki a szalon kabátjáról szóló zálogcédulát, friss volt egészen, még a porzó is rajta.

— No ezért igazán haragszom! — szólott s elment; sokáig nem láttam.

5. §. Stern ur meg a gróf „Cinemató.”

— Uram! Végünk van! — ily szókkal rontott be a princzim, most már úgy látszott, nem haragudott, — igen! végünk van! A közönség unja lapunk egyhanguságát, alig kel egy-két szám el. Gondoljon ki valami nagyot, dicsőt, valami rendkívülit. Hisz ön leleményes, mint Odisseus. De tudom, a bókokkal nem éri be. 3 üveg pezsgő üti a markát

— A torkom! És a szalon kabátom!?

— Mit, azt is le akarja nyelni?

— Nem, hanem váltsa ki!

— Már megint felveszi?

— Nem, hanem, hogy . . . hogy . . . újra becsapjam.

— Rettenetes ember! De legyen!

— Kérem főszerkesztő ur, intézkedjék, hogy a jövő számból 100-zal többet nyomjanak; mind elfogy.

— Aranyos ember maga!

* * *

Elszaladtam egyik cimborámhoz.

— Akarsz pezsgőt inni? Igen? Akkor neked össze kell veszned velem szerdán, — akkor ünnep lesz; a kávéházban. A részleteket megbeszéljük majd.

Masnap óriási falragaszok hirdették, hogy szerdán d. u. a „Czigória“ kávéház nagytermében óriási cinématograf fog működni Szabad bemenet. Ez az utolsó frázis nagyon hatott; annyi népet még nem látott a „Czigória.“ Ott volt többek között Stern Adolf ur is, helybeli nürnbergi rövidáru kereskedő, a kinek 30—40 frttal tartozom, tartoztam és tartozni fogok. Ezek miatt nyájasan üdvözöltem.

— No Stikli ur — szólt hozzám leereszkedőleg Stern ur — nagyon soká jön a gráf.

— Micsoda gráf?

— Micsoda gráf? Hát ön nem tud róla? A gráf Cinemato. Hisz hirdetik a plakátok.

Most már értettem. De hát az a gráf „Cinemató“ nem jött, a mi rendén is volt, mert a plakátokat én ragasztattam ki, hogy minél többen legyenek.

Midőn már a népesség maximumra hágott, elkezdtem barátommal billiárdozni. Az első lökésre azt a hízeglő megjegyzést tette: „No ilyen ostoba lökést nem láttam!“

— Mit, ez ostoba lökés? — orditám. — Fogja be a száját, mert! . . .

Szóval lett hangos patália, mindenki ránk figyelt s midőn az izgalom a tetőpontot érte el, így tört ki barátom:

— Jó! Majd a helybeli lapban nyilatkozom! Kisérjék figyelemmel!

6. §. Findlé!

S az eredmény? Az volt, hogy daczára a 100 példány többletnek, hétfőn reggel ijedve szaladt át a szomszéd sajtos, hogy mit csináljon, nem kap egy lapot sem pakolni.

S mi volt a lapban? Semmi. Csupán a „Szerkesztői üzenet“-ben volt ennyi: Z. urnak S. urról beküldött nyilttéri közleménye — közzé nem tehető.

Ez volt az egyedüli stiklim, a mely pezsgőn kívül pénzt is hozott a konyhára. Ugyanis a stikli előtt elmentem Rosenspitz urhoz, a „Czigória“ kávéház tulajdonosához s azt az ajánlatot tettem neki, hogy én szerdán délutánra zsufolásig megtöltöm vendégekkel a kávéházat, ha minden piccoló árából 5 krt nekem honoráriumként ad. — Rosenspitz ur nem sokat gondolkozott, egyszerűen ráállt az alkura! A többit már elmeséltem.

De egyszersmind ez volt a hattyu-stiklim is. Nyomdász inasunk elment tőlünk, beszegődött a főszolgabíró urhoz mindenesnek, itt aztán valószínűleg bosszúból, bizonyos pofonok miatt elárulta a Jókai-féle tárcza-stiklimet. A felbőszült hatalmas ur dühe elől mennem kellett.

Könnyek között bucsuztam el a princzimtől; soha sem lesz olyan jó princzim; még utoljára is kiváltotta a szalonkabátomat. Tudom, ő sokat emleget, ezenkívül még csak egy férfinak jutok eszébe s ez Stern Adolf ur, nürnbergi rövidárukereskedő, a ki tartozásomat nyugodtan elkönyvelheti a behajthatatlan követelések rovatába.

TÉVEDÉSEK ISKOLÁJA.

(Humoreszk.)

„A szökés párosan, oh mi édes, oh mi szép!”

„A szerető pár előtt utat egyenget a kegyes ég!”

Feleségem társalkodónéja ezt énekelte, s valamit rakogatott az asztalon. Olyan szép volt az a lány, még csak 20 éves; haja, foga persze valódi. Istenem! ha eszembe jut, hogy a feleségem, midőn egybekeltünk, több volt 40 évesnél, s a haja, no meg a foga valódi — párisi gyártmány volt! Csudálható-e ily lesujtó elmefuttatás után, hogy odamentem a társalkodónéhoz, megfogtam piczi állát, szemébe néztem, s azt kérdeztem tőle: „Szeret-e nálunk?” Már ajka körül lebegett a megnyugtató válasz, midőn belép a feleségem, meg az anyósom! A fe-le-sé-gem! meg az a-nyó-som!

Láttátok-e már a tengert, midőn fergeteg szánt rajta

S vet beléje halál-magot?

Láttátok-e a vihart, e barna parasztot,

Kezében villám-ösztrókéval?

Ha ti ezt láttátok, még nem láttátok mindent. Láttátok volna a feleségemet meg az anyósomat, e két megböszült, rikácsoló fúriát! E zűrzavarban eszembe jutott, hogy az egész életem ugysis tragédia volt, itt az ötödik felvonás: a katasztrófa; én vagyok a hős, buknom kell. Az ablakhoz rohantam, éppen nyitva volt, s a harmadik emeletről levettem magamat. Az utolsó pillanatban visszanéztem: az előbbi dühös pillantások kétségbeesettekkel váltak; persze látta a feleségem, hogy nem lesz többé, a kin kitöltené a mérgét, s nem lesz, a ki névnapjára megvegye a megígért szájpadról nélküli fogsort. De ilyenek az asszonyok! egy szájpadról nélküli fogsort kockáztatnak holmi csekélység miatt . . .

. . . Puff! . . . leestem! leestem és felébredtem! Anyó-

sokkal bíró felebarátaim! kárbaveszett részvételek; ezt én csak úgy álmodtam, nincs nekem sem feleségem, sem anyósom, de fájdalom: társalkodónőm sincs.

Annai tény, hogy leestem. Honnan? hová? Körülnézek, egy II. osztályú cupé padlóján hevertem, a pamlagról eshettem le. Egyedül voltam. Kezdtém összeszedni gondolataimat. Oh igen, Budapestről utazom, reggel 8-ra kell állomásomon lennem. Nézem az órát, hát azon már $\frac{1}{4}$ 12. Szent Kleofás! Hisz ez még rosszabb valami, mint az az álom! Elaludtam az állomásomat! Ha ezt megtudják a vasutiak, megbüntetik, hogy jegy nélkül utazom tovább, akkor pedig oda minden pénzem, hát mivel utazom vissza? Oh! irgalom atyja; ne hagyj el! Csak most meneküljek ki a kelepczéből, fogadom: ha feleségem s anyósom lesz, megkapják a szájjpadlás nélküli fogsort. Csak a kalauz ne jöjjön erre! Az ördögöt nem jó a falra festeni; a kalauz jött, sőt le is ült a sarokba.

— Nagyon jóízűen tetszett aludni, azért nem is zavartam uraságodat. Hová is tetszik utazni.

No tessék! Hogy hová akartam utazni, azt tudom, de nem mondhatom meg! Nincs más mód, a legelső állomáson kiszállok, a másik vonattal meg visszamérek. Hát elütöttem a kérdést: „Micsoda állomás jön most?“

— Nagy-Zsarátnok.

— Nagy-Zsarátnok? ilyen hamar? Jó, hogy felébredtem! Itt kiszállok.

— Igen? tán nagy-zsarátnoki uraságod?

— Oh nem! Most megyek oda először!

— Mindjárt gondoltam, én is oda való vagyok, s nem ismerős uraságod. Kit tetszik ott keresni?

No most nagyot mondom! „Tulajdonképen senkit; incognitóban utazom!“ Erre az én kalauzom hamiskásan vigorgott! Oh ördög-pokol, ez mindent tud.

Végre Nagy-Zsarátnokra értünk. Kitekintettem, hogy milyen is az a Nagy-Zsarátnok? Az állomás szörnyen fel volt lobogózva, tele minden lombfűzérrel; a perronon ünnepies közönség állt, leányok fehérben, a legelső csokorral a kezében, férfiak feketében; szóval nagy volt a parádé; itt bizonyosan várnak valakit, annál jobb: könnyebben elpárologhatok; míg a másik vonat jön, addig besétálok a faluba. Kiszállás közben láttam, hogy az én kalauzom nagyban tárgyal a kivonult urakkal, szörnyen mutogat az én cupém felé; ahán! bizonyosan az ünnepelendő is ebben a cupében utazott. A mint kiléptem, eget verő éljen, muzsikaszó reszkettette meg a levegőt. Bizonyosan most száll ki az a nagy úr is; körülnéztem, de bizony nem láttam én senkit se kiszállni. Bizonyára csak az

ablakon néz ki. Mennykő nagy úr, hogy még ilyen nagy parádéra sem száll ki.

Alig tettem három lépést előre, az ünneplők előttem termettek, elől a lányok, aztán a férfiak; a zene, éljen folyton hangzott. Nini! hát ezek mit akarnak, engem ünnepelni? Végre aztán csillapultak, s az egyik csinos lány csokorral a kezében elémbé állt, valami alkalmi verset kezdett szavalni. Milyen vers volt ez? biztosan mondhatom, hogy honi ipar; valószínű, a nagy-zsarátnoki kántor faragta; a sok „vala“ Ilosvai Selymes Péter kedves korát juttatta eszembe. Hogy mi volt a versben, azt ép oly kevésbé tudom, mint azt, hogy miért ünnepelnek ezek engem. Csak annyit tudok, hogy kezembe nyomta a csokrot, s megcsinálta a pukedlit, olyan takarosan hogy no; azután előlépett egy fiatal ember, s elkezdte: „Nemes lelkű férfiú! Nagyságos uram! Bár titokban méltóztatott szerény falunk határát átlépni, de mi megsejditettük, s eljöttünk, hogy lerójuk hálánkat, mert lehet-e . . .“ stb. stb. A beszéd alatt volt időm elég a kisasszonykákat fikszirozni; csinos volt valamennyi, különösen kettő ennivaló cukros baba volt, azokért még azt is megtehetné az ember, hogy megházasodjék.

Megtudtam a beszédből, hogy azért ünnepelnek, mert csináltattam orgonát a templomba, harangot a toronyba, építettem iskolát, azt berendeztettem. A tücskit is! nem hittem volna, hogy ennyire humánus ember vagyok, no a szobaadóim éppen nincsenek egy véleményen a nagy-zsarátnokiakkal. Teringettét, ennyi mindenért már érdemes is ilyen nagy parádét csapni.

Szóval, ezek bakot lőttek, de mekkorát! szinte kár elrontani a kedvüket. A félórás beszéd után szóhoz jutottam: Kedves gyülekezet! Szivemből örvendek e kedves fogadtatásnak. Érzem! oh tudom, hogy méltatlan vagyok erre! Önök tévednek: nem én vagyok az, a kit illet ez a kitüntetés.

— De igen! Oh igen! Ne is tessék szabadkozni! Mit szerénykedik a nagyságos úr? Éljen! — hangzott minden oldalról.

Hiába magyaráztam, kapacizáltam, hiába protestáltam, vittek magukkal a kocsikhoz, beültettek egybe két kis bakfis közé, s megindult a hosszú kocsisor a falu felé. Elöl mentek a cigányok, húzták a Rákóczyt, mi utánuk.

No jó, ha már ennyire vagyunk, végig játszom a szerepet, utóvégre ez mégis jobb, mintha megbüntettek volna a vasutiak. Hisz én csak az erőszaknak engedek. Ők „nagyságos úrnak“ tartanak, hát legyenek az! Végre is az ember vagy nagyságos úr, vagy kalapos inas.

A falu előtt mozsárdurrogással, üdvívalgással fogadott az isteni nép. Itt megálltunk, egy népszónok fogadott ékes beszéddel. Erre aztán válaszoltam! Képviselő választásokon a jelöltek s a kortesek összevéve nem ígértek meg annyit, mint a mennyit én a nagy-zsarátnokiaknak ígértem: a meglévő harang mellé még hármat; paplakot, jegyzőlakot, egy másik iskolát, esetleg villamvilágítást stb. stb. Az Isten szabad ege alatt fedetlen fővel erős fogadást tettem, hogy addig nem nyugszom, míg minden polgár fazékjában egy tyúk nem föl naponkint. Ezt, gondolom, mondta már előttem egy francia király is, de ez azért nem rontotta el a hatást.

Beszédem meghatotta az isteni népet; öröm-mámorban úszott, éljenzett torkaszakadtából; különösen tetszett a tyúkpolitikám.

Végig vonultunk a falun; persze az is lobogódíszot öltött a szónak nagy-zsarátnoki értelmében. Az utcák telve voltak néppel, különösen sok volt a gyerek, meg az asszony.

Miután megmutatták a szóban forgó iskolát, orgonát s a harangnak a hangját, (ezt is in natura akarták megmutatni, de én nem másztam fel); banketthoz ültünk; mert kérem a bankettot nemcsak a milléniumi kiállításon s a párisi kiállítás magyar osztályában ismerik, hanem Nagy-Zsarátnokon is.

Kitünőek voltak az étek. Hiába; Nagy-Zsarátnokon még nem kell főző tanfolyam, ott tudnak főzni.

Éhes voltam nagyon! De ettem is. Szegény búrok! ha ti úgy tudnátok falni az ellent, mint én ott az ételt, akkor már eddig tán csak a brittisch-múzeum őrizne angolt ritkaságképen.

Egészen fesztelenül viselkedtem; kitünően ittam, ettem, brúdert ittam a falu egész intelligentiájával; a cigánynyal a fülembé huzattam, hogy:

Nem ütik a jogászt agyon!

Súgdosták is úgy a hátam mögött: Nem is hittem volna, hogy ennyire nem büszke, hogy brúdert iszik velünk!

Mikor aztán torkig ittam-ettem magamat, kirúgtam magam alól a széket, kipattantam a terem közepére, s úgy megtánczoltattam a nagy-zsarátnoki szépeket, hogy ugyan csak! Példámat többen követték, s olyan tánczmulatságot csaptunk, a milyenre még a nagy-zsarátnoki matrónák sem emlékeztek.

Egyszer a hölgyek visszavonultak átöltözködni. E szünet alatt elkezdtem elmélkedni, eddig csak jól ment minden; de ha be talál ütni a krach?! Annyit már kivettem, hogy én, (már t. i. a „nagyságos“ én) itt születtem, de egy éves koromban árvaságra jutván, elvittek innen és szülőfalum iránti hálából jótékonykodtam.

Végre visszajöttek a leányok, még pedig kivágott ruhában s hogy Nagy-Zsarátnokon eléggé ki tudják vágni a ruhákat, azt örömmel konstatálhattam. E feletti rózsás kedvemben épen el akartam huzatni, hogy:

„Ha az Isten nem egymásnak teremtett,
Mért is adott a szívembe szerelmet?!

— de akkor egy tisztos matróna több fiatal leány kíséretében elémbé lép s valamire nagyon kér. Én udvariasságból előre megígérek mindent. Hát csak azt kérte, hogy a lányok emlékkönyvébe írjam be nevemet. Manupropriákat gyűjtenek.

A nevemet? Oh! irgalom atyja, ne hagyj el! Hisz a nevemet csak tudom, hanem a „nagyságos“ nevemet, azt nem. Hej csak azt tudnám, rövid-e, hosszú-e az a név, majd kanyaritanék nekik én ahhoz mérten olyan krix-kraxot, hogy azt el nem olvasná egy oklevéltáros sem; no de hiszen melyik nagyságos ur aláírását lehet elolvasni?

— A nevemet? — hebegém.

— Mit? Nagyságod tán rosszul van? kérdék ijedten.

— Oh! dehogy, csak ez a nagy megtiszteltetés lép meg! Kérem hát azokat az emlékkönyveket! szólék bátor elhatározással. Jöjjön, a minék jönni kell.

Elém raktak vagy tizet. Bevezettek a szomszéd irodába, magamra hagytak, hogy háborítlanul írhattam. Ez a bátor fellépésem mentett meg; mert az íróasztal sarkán találtam egy felnyitott levelet; ugyan a „Pesti művelt társalgó“ tiltja, de én elolvastam. Ez volt benne: „Kedves tisztelendő ur! Falujuknak kegyura, nagy-zsarátnoki és kis-zsarátnoki Zsarátnoki Andor e hó 16-án incognitoba odaérkezik. 24 éves, szőke, középtermetű; különben is idegen, nem szokott Zsarátnokra menni, hát megismerhetik. Legjobb lesz, ha a kalauzzal beszélnek. az uton majd az kiszimatolja, hogy melyik az s int önöknek. Okvetlen nagy parádéval fogadják, eleinte nagyon szabadkozik, de azért jól esik neki. Esetleg ujját jókat tesz a falunak.

Hive

Kortessalvi
képviselőjük.

Most már mindent kezdtem érteni, megértettem a kalauz viselkedését, a nagy parádét. A személyleírás egészen rám illik. De hát hol maradhatott az igazi nagyságos ur? Bizonyosan baj érte az uton. Mi lesz, ha betoppan? Oh, a végtelenségig: oh! Eh! de mit? az alapvizsga is milyen rettenetes, mégis neki megy az ember.

Elbántam az emlékkönyvekkel. Nemcsak, hogy oda kanyarítottam egy araszos krix-kraxot, (ember legyen, a ki

elolvassa !), hanem komponáltam hamarjában egy strófát s mind a tizbe beleirtam, hogy :

„Zsarátnoki zöld erdőben végig fúj az enyhe szél,
Fagalyakhoz, virágokhoz egy kis lányról úgy beszél;
Azt beszéli, azt susogja, súgja-búgja magába,
Hogy magácska Zsarátnoknak a legszebbik leánya.“

Mindenikbe ezt irtam. Mikor kivittem a könyveket, a hölgyek hozzám rohantak s most az egyszer nem respektálták nagyságos voltomat, széjjel akarták kapkodni a könyveket.

— Lassabban hölgyeim ! Majd én szétosztom. Kié ez a zöld kötésű ?

— Az enyém ! jelentkezett egy ennivaló szőke baba.

— Mielőtt odaadnám, ígérje meg becsületszávéra, hogy míg én innen el nem megyek, senkinek sem mutatja meg s nem mondja el, hogy mit irtam könyvébe !

Igy mentem sorban, mind a tiz megígérte. Soha olyan tündöklő arcokat ! Mind a tiz arcz csak úgy sugárzott az örömtől ; mindenik arczon ott ült az az imponáló kifejezés, hogy bizony ő Zsarátnokon a legszebb ! No ! képzelem, ha majd elutazom, lesz meglepetés, hogy mind ugyanazt a bókot kapta ! Szegény nagy- és kis-zsarátnoki Zsarátnoky ur ! az ön neve nagyon rossz hangzásu lehet azóta a zsarátnoki hölgyek előtt.

Hajnalodott már, de még mindig együtt voltunk. Egészen bizalmas jelleget öltött a mulatság, körülültük az asztalt, beszélgettünk, iddógáltunk. A szent atya később egész bizalmasan elmesélte, hogyan tudták meg jövevelemet ; a képviselő ur irta meg, a kalauz meg figyelmeztette őket. Különösen büszke volt az öreg arra, hogy ő keresztelt.

— Ugy emlékszem rá, mintha ma történt volna ; éppen az nap kereszteltük a Margit hugomat is — s azzal az egyik barna haju, fitos orru, folyton mosolygó kis ördögre mutatott ; no erre aztán nem éppen mosolygott.

A mama sietett a védelemre : Ugyan hogy mondhat ilyent tisztelendő ur, hisz Margit csak 16 éves, hát nem keresztelhetette egy napon.

— De már engedelmet kérek, szomszéd asszony !

Szóval ebből csunya patália támadt s tán még most is tartana, ha sürgönyt nem hoznak a szent atyának. Jót nevetett a sürgönynek.

— Mit szól hozzá ? — s ideadta nekem.

A sürgöny így szólt : Tévedtem ! Zsarátnoki nem 16-án, hanem 17-én lesz ott. Korteszalvi.

— No ez érdekes ! Hisz már itt van a mi kedves nagy-

ságos urunk; ebben a sürgönyben tévedt Korteszfalvi, nem a levélben! Ha! ha! ha! Ez tetszik nekem!

No nekem éppen nem tetszett! Jön az „echt” nagyságos ur! Oh! irgalom atyja, ne hagyj el!

— Most már azonban nekem is mennem kell! Bármint fáj is itt hagyni e kedves kört, de a kötelesség hív! Mikor megy Pest felé a legelső vonat?

— Most reggel 7-kor, szólott a cigányprimás, ki már kíváncsi volt nagyon, mennyit kap tőlem, ha elmegyek.

— Azzal fogok elmenni! Mielőtt azonban elrebeznék ajkaink a fájó „Isten hozzádot”, engedjék meg, hogy stb. Szóval mondtam én olyan bucsuztatót, a milyent Zsarátnokon még nem hallottak; hogy megértették, azt nem merem állítani; de mikor a bor olyan jó volt!

Marasztottak, de mind hiába!

Persze megint parádéval vittek le az állomásra. Ott aztán összepuszkodtam a brúderpajtásokkal, hogy ne legyek büszke, a mamáknak meg sorban kezet csókoltam, hadd legyenek büszkék!

Már a cuopé ablakából integettem, de azért folyton éljeneztek, a cigányok huzzák szomorúan-csendesen, úgy sirt a hegedűjük, szinte siratták azt az 50 pengőt, a mit reméltek tőlem, de a mit nem kaptak meg! Elvégre egy cigánynak is meg kell tudni, hogy a nagyságos urak néha szórakozottak!

No szegény nagy-zsarátnoki és kis-zsarátnoki Zsarátnoki Andor, ha nem szereted az ovációt, nyugodtan mehetsz Zsarátnokra, ott a kutya sem ugat meg már!

„NAGYAPÁM MÉG IFJU VOLT.“

A mig utaztam,
So'sem haboztam
Én semmi rosztban! . .

Harmadik osztályban utaztam, mert . . . Önök bizonyosan azt a régi elcsépett viccet várják tőlem, hogy harmadikon utazom, mert nincs negyedik! — Óh! kérem! — Én nem használok ilyen kopott és lopott vicceket! — Ha lopok viccet, akkor nem kopottat, vagyis ha kopott a vicc, akkor nem lopom el . . . No igen! — a harmadikon utaztam, mert előtte való estén a Somossy mulatóban mulattam. Tudják önök hogy mi az a Somossy mulató? — Kitünő intézmény az adózó polgároknak, egyedüli asylum az adóprést ellen! No igen, a mely polgár nem akar pl. jövedelmi adót fizetni, ha minden este elmegy a Somossyba, biztosra veheti, hogy rövid idő alatt nem igen lesz jövedelme! — Tehát a Somossyban voltam, hónap elseje volt, hát „vót píz.“ — Aztán volt balett; — no meg pezsgő, rossz ugyan, de drága! A dolognak az lett a vége, hogy reggelre ez az egyszerű tétel: $2 \times 2 = 4$, — olyan nehéz lett volna nekem, mint akármelyik felsőbbfokú egyenlet több ismeretlennel, vagyis egyiket sem tudtam, volna megfejtani. — Mikor azonban kijózanodtam (a pinczér számlája kitünően hatott) már csak romok maradtak pénzből. Bár színpadon még nem szerepeltem, de most olyan tragikus lelki állapotban voltam, hogy Elektrát minden nehézség nélkül eljátszhattam volna, no természetesen „Oh Oresztaszem“ helyett „Oh pénzem“ járta volna, s hamvveder hiányában megkönnyített tárcámat ölelgettem volna Nos tehát ezek a fentebbi tragikus körülmények kényszerítettek, hogy harmadikon utazzam.

Jó népes családdal jutottam egy szakaszba: — ott volt a nagyapa, nagyanya, papa, mama, lány, unoka stb. stb; — szóval egy egész családfe lemenőleg és felmenőleg! — El-

foglaltak minden helyet, közéjük szorítva roppant fatális helyzetben voltam, se jobbra, se balra dűlnöm nem lehetett. Hej! — pedig de jó lett volna valamelyik sarokban ledűlni! — Vagy milyen isteni lett volna — (álmos ember a makkról, — azaz — üres padról álmodik) egy üres pad — végig nyujtózkodni rajta, s kialudni a Somossy-féle éjt! —

Ez alatt persze folyt a tracscs végtelenül. Az öregeket viszik haza falura, a többi csak értük jött, így volt tárgyalni való elég; a Mariska férjhez megy, egy előmunkás veszi el a Ganzgyárból, a Tinit meg egy kalauz a villamosról stb. stb. S ezek mind olyan rikácsoló, fülsiketítő hangon előadva, a meglepetés, a csodálkozás nem épen suttogó hangjaitól kísérve! Az egyik tisztelt unoka pedig, hogy a bábeli nyelvezavarban a magas skálákat is képviseltesse, ordított, mint a száján kitért.

En kérem nagy demokrata vagyok. Imádom a népet, az „isteni“ népet! Az „isteni nép,“ s a „nép szava Isten szava!“ kedves frázisaim! De mégis vannak körülmények, midőn az ember demokratikus elveit szegre akasztja. Ilyen körülmény az is, midőn az ember aludni akar s éppen a nép, az „isteni nép“ nem engedi!

Mindegy! megmutatom, hogy lehet aludni, hogy tudok aludni; egyetlen támaszomra: a hátamra dűltem, behunytam szememet és . . . nem aludtam el! Nem lehetett; az öregek tompa hangja, a fiatalok éles rikácsolása, a fent tisztelt unoka sivitása lehetetlenné tévék. De azért szemem lecsukva tartom, legalább ha hallanom kell, de ne lássak.

Egyszer aztán az unoka sirása elérte a maximumot, kétségbe estem füleim dobhártyája miatt; s ime, mit hallok? mély férfihang túlharsogja a sivalkodást és szól: „Csavard már ki a nyakát.“

Nyilván észrevette, hogy a gyermeksírástól aludni nem tudok, óh! milyen kedves emberek, hogy én alhassam, képesek volnának a saját gyermekük nyakát kicsavarni, s óh én hálátlan, milyen lenézőleg bántam velük; még ügyet sem vetettem rájuk. No ezt jóvá kell tennem! Felnézek, hát már csakugyan csavarták ám a nyakát, nem ugyan az unokának, hanem egy — hatalmas kulacsnak. S bizony nem lehetett benne sem nektár, sem ambrózia, mert nagyon savanyu ábrázatot vágott a belőle ivó fiatal ember, ki úgy látszik, csak jó ismerőse volt a családnak, nem családtag. Szörnyen csapta a szelet a szemben levő leánynak. Egy megigért, de még eddig meg nem adott „csolk“ forgott a szőnyegen. Később valószínűleg a csókra vonatkozólag paktumot köthettek, mert Beniczkyné Bajza Lenke s Marlitt regényeiben annyszor említett „boldogságot sugárzó mosoly ült“ az udvarló ajkára. S ezen ünne-

pélyes lelkiállapotban tartotta meg visszaemlékezéseit az „Iparosok Daloskörének“ legutóbbi „báld“-járól. Ha valaki annak a fentemlített csóknak oknyomozó történetét meg akarná írni, hát bizonyosan ebből a bálból kellene kiindulnia.

Eh! de mit? Én aludni akarok! Mit bánom én az iparosok dalkörét, meg az ő „báld“-jukat; szemem lezárom; nem akarok látni, hallani semmit, beszélhetnek, lármázhatnak bármit, én nem hallom meg. No természetes, hogy ezek után is hallottam mindent. Az előbb említett udvarló elkezdte a „Madarász“ operettből énekelni:

„Nagyapám még ifju volt,
Nagyon szerette a jót! stb.

Komisz rossz hangja volt, de azért az előbb még oly lármás had egyszerre elhallgatott, még mirabile dictu — az igen tisztelt unoka is! Kell-e ennél nagyobb elismerés? Erre azután még nagyobb erővel fujta, hogy „Nagyapám még ifju volt.“ Borzasztó! Mit törődtem én az ő nagyapjával, bánom is én volt-e fiatal valamikor vagy sem, s hogy akkor szerette-e a jót? Érdekes! mintha másnak nem lett volna nagyapja, aki nem vetette meg a jót annak idején! De azért mindjárt nem kornyikálja ki az ember.

Ah! de jött a kalauz! Pénzem romjait jól megcsörgettem, a mely zene nem legutolsó élvezete a kalauz-füleknek; kérdem: tudna-e külön fülkét adni, hol kialhatnám a mámort? Ő azonban sajnálattal (persze nem engemet, hanem a pénzt sajnálta) jelenti ki, hogy minden hely túlsufolt.

No hát azzal már tisztában voltam, hogy én innen nem szökhetek meg; hát majd megszöknek ezek tőlem! De hogyan? Csak türelem! Elvégre a cél szentesíti az eszközt!

Midőn a közelemben ülő „naccsád“ udvarlója negyedszer akarta elénekelni öregapja viselt dolgait, közbeszóltam: — Ejnye uram! de remek hangja van önnek!

Általános bámulat és ámulat, hogy én, a ki eddig melőztem őket, megszólaltam s mi több: dicsérőleg.

— Hát bizony uram, ha nem volnék szegény iparos, már régen tanultam volna valamelyik sanyatőreumban. (Bizonyára conservatoriumot értett.)

Szóval a jég megtörtött. Kérdezték: honnan, hova, miért megyek?

— Budapestről a Pasteur-intézetből, hol a veszettséget gyógyítják, utazom haza.

— Mit? hát az ur csak nem tán . . . ?

— De igen uram! otthon veszett kutya mart meg, azért kellett feljönnöm!

Általános meglepetés, csodálkozás, minden szem rajtam csüng! Óh, ah! ejh s az indulatszók egész hadserege rebbent el ajkaikról.

— De kigyógyították ugy-e kérem?

Itt aztán nagyot sóhajtottam! „Fájdalom! nem tudtak kigyógyítani! Azért igyekszem haza, mert tetszik tudni, Budapesten sokba jönne, ha megvesznék, míg a falunkban alig jön valamibe, a háznál történik minden!“

Az ijedelem kezd mutatkozni az arczokon!

— S aztán mégis mikor jön az urra az a baj?

— Hát kérem a főorvos tegnap azt mondta, hogy utazzam azonnal haza, mert a baj okvetlen kitör rajtam ma; de biz én a tegnapi vonatról lekéstem, csak ma indulhattam, így bizony az uton fog érni a veszetzégi roham; már érzem is!

Szemeimet kissé elkezdtem forgatni s bizonyos ideges mozdulatokat tettem. A hatás óriási! Szinte lehetett látni, mint meredt a hajuk az égnek. A vonat fűtényt; éppen állomás jött. Alig hogy megálltunk, az előbb még oly lármázó had nem is úgy ment, hanem úgy gurult ijedtében ki az ajtón, pakkot, batyut ott feledve, a melyeket aztán én nagy kegyesen utánuk szórtam.

Az odaszaladó kalauzzal megértetek mindent, helyesebben a pénzem romjai értették meg: az elfutamodókat betuszkolja nagy nehezen egy másik helyre; én pedig végig fekszem az ezuttal már üres padra és — elalszom; a hortyogásom pótolja a győzelmi harsonákat!

DIDI SIR.

Ha nő volnék s főzőkanál helyett toll forogna a kezemben, így kezdeném: „A tündöklő nap arany sugarai mosolyogva szökeltek be a diszterembe, Didi édes arczán a meghatottság jele ült, szőke haja, mint aranyos dicsfény övezte szende arczát, Teréz önegysága pedig áldó anyalként fejére tette kezét; a levegőben is volt valami édes balzsamos illat!”

De én nem kezdek így, mert igaz, ott kint erősen süttött a nap, de a diszterembe nem juthatott be, se mosolyogva, se egyébként, mert a szigorú képezdei nevelési rendszer fehérre festette be az ablakokat, hogy a növendékek ki, az aranyifjuság pedig be ne mosolyogják. Nem mondhatom, hogy Didi haja dicsfényyszerű volt, mivel a képezdei szigor azt sem engedte, hogy a lányok elő-, vagy oldal-frufruit viseljenek, erősen le kellett simítani hajukat, dicsfényszerűségről szó se lehetett. Azt se mondhatom, hogy a levegő balzsamos lett volna, hisz csak az előtte való nap festették be a butorokat, nagyon kiérzett még a brunelin szag. Teréz önegysága pedig — mint áldó angyal?! Uram bocsá! ki vágya akkor az égbe, ha olyan áldó angyalok várnának a jobb létre szenderülőkre! Teréz úgy nézett ki, mint a boldogtalan szerelmes regények utolsó fejezete, mint egy élő sóhajlás, megtestesült holdsugár. A lányok tudták is részletesen Teréz regényét, elmesélték egymásnak százszor is a hálóteremben, késő éjjelen felkuporodva ágyaikban. Valami 30 éve mesélgették már; az első generáció csak annyit tudott, hogy Teréz önegysága

szerelmes volt, de nem szerették viszont. Persze ezt a mesét mind jobban és jobban felciczomázta az újabb nemzedék, Didi idejében már olyan kaliberű volt a mese, hogy kiadott volna 2 kötet Beniczkiné regényt, kötetenkint 16 fejezettel. De Teréz sose számíthatott arra, hogy Beniczkiné tollára kerül, hisz ő csak képezdei főnökné volt, nem Olga grófné, reménytelenül szeretett, ideálja pedig csak megyei levéltáros, nem Szaniszló herceg.

Didi szülei pusztán laktak. A családi boldogságot szimbolizáló gólya hagyományosan meglátogatta őket minden évben. Mikor Didi legelőször megpillantotta ezt a csudar világot, akkor már 4 csemete követelte reggelenként a kávé, így bizony Didi megjelenése komoly aggodalomba ejtette a szülőket a komák keresése miatt. Egész délután tartott a fontos tanácskozás; még az uzsonna kávé kiosztása is elmaradt, dacára a kizárt „érdekeltek körök” rugdalóztatásának az ajtón. Már leszállt az est s haza felé hangzott a nyáj kolompja, mikor Teréz néniben állapotok meg. Teréz el is fogadta a komaságot egy költői lendületű levél kíséretében; sőt amint Didi felcseperedett, magához vette s nevelte a maga rendszere s nézete szerint. Okos is lett Didi, kisujjában volt a gömb s síkháromszög, megtudta határozni a háromszöget, ha adva van az alap s a rajta fekvő két szög; ismerte a latin s görög classicusokat; olvasott angol regényeket – magyar fordításban, a francziát már eredetiben, a történelmet úgy tudta, mint Marczeli, az irodalomban olyan jártas volt, mint akár Gyulai. Tudta, hol van a Mississippi, az Amazon, a Janczekiang, a Himalaya, a Csimborasszó, a Mont-Blanc, Rio de Janeiro, Buenos Ayres, Singapore, a Vörös tenger, a Mexicói öböl; el tudta sorolni a három híres piramis: Ceopsz, Cephren, Nicerénos neveit anélkül, hogy nyelve kificzamodott volna; bátran, pirulás nélkül nézte az antik szobrokat, tudta, hogy azokon a műremeket kell nézni, nem a pikantériát; nem süttötte le a szemét, ha képtárban volt s ott a „Léda a hattyúval” vagy eféle kép elé került. Teréz néni szentül meg volt győződve, hogy a ki ennyit tud, az boldog lehet az életben.

Mikor Didi 18 éves lett s Teréz néni képezdését elvégezte, haza vágyott a szülei után is, meg a pusztai élet után is, hisz a Gáspár-féle olvasókönyvtől elkezdve Bársony leírásáig annyi szépet olvasott a pusztáról, szinte vágyott utána! A fenti jelenet tehát a bucsut jelképezte Teréz és Didi közt.

— — — Didi a lugasban ült s a tollszár végét rágta. Teréz néninek akart írni egy költői levelet a pusztai élet idylljeiről, de sehogy se ment; nem ilyennek képzelte ő mindezt! Tegnap is kiment a csépléshez, kivitte Beniczkiné „Ő az” regé-

nyét, gondolta, ott leül egy árnyas suttogó fa alá, odajön majd bizonyosan az irnok is, egyszer Didi olvas fel egy fejezetet, aztán ő s míg ők ott szerelemről olvasgatnak, a cséplőgép is boldogságról zakatol, a lányok meg szerelmes dalt zenének. De nem lett belőle semmi; az irnok éppen csak arra szaladt; szólt is Didi, hogy jöjjön regényt olvasni. „Jó néznénk ki — felelt — ha olvasgatnék ilyen dolog időben“!

Ma délben is találkozott vele, kérdezte Didi, hogy gyűjti-e a képes lapot: „Mi nem érünk rá kisasszony olyan bolondságokra“ — volt a válasz. Erre aztán Didi egészen kiábrándult az irnokból. Milyen prózai ember! az ansichtot bolondságnak tartja, pedig milyen édes intézmény, vannak kedves szabadalmi, olyannak is írhat az ember rajta, a kinek levelet írni nem szabad! . . .

És a papa? Csak az evésnél látja, akkor is mindig a cséplérről, a buzáról, meg a béresekről beszél; este korán fekszik. Alig várta Didi az első vasárnap délutánt, be fogja mutatni apának a zongora tudományát. Egész délutánokon azon törte fejcskékjét, hogy melyik darabbal álljon elő, végre a „Rózsabimbó és a méh“ románczban állapodott meg. Alig kapott azonban bele, még ahhoz a részlethez se jutott, hogy:

„Lennél te rózsarózsabimbó,
Lennék a méh,
Mely lágyan döngi-döngicsélve
Száll a méz felé!“ — — —

a papa dühösen nyitott be: „Ugyan Didi! vasárnap délután van egy kis pihenési időm, azt is elrontod az ostoba verklizéssel!“ . . . Istenem! a „Rózsabimbó és a méh“ románczát —t verklizésnek tartja!

S a mama? Tegnap Didi észrevette, hogy az egyik fazék zománcza lepattant. Didi erre bizonyos vegyi folyamatokról akart előadást tartani, a melyek az emberi szervezetbe jutva, ott káros hatást idéznek elő; emlegette a kémiai, az oxigént, a savakat, meg a lakmusz papirost, de a mama közbevágott: „Jobb volna szegény lányom, ha főzni tanítottak volna meg!“

S a testvérei? Egyik délután Mariskának akart egy magas szárnyalású elmefuttatást tartani az angol társadalmi rendszerekről. Ugy látszott, Mariska érdeklődéssel hallgatja mind ezt. Hogy örült Didi; végre van a családjukban egy költői lélek, a ki hasonló fenkölt gondolkozásu, mint ő. Mikor aztán a legszebb részlethez volt, éppen összegezni akarta előadásának főbb pontjait Mariska elkiáltja magát: „Ni a pulykák a

kertben vannak“! S ott hagyta Didit a faképnél, ment a pulykák után, mikor ő a legszebb részletnél volt. — — Szóval a költői levél sehogyse sikerült. Didi a levegőbe bámult sokáig, — aztán szemei megteltek könnyel, eleinte egy-egy forró könnycsepp végig pergett arczán, aztán mind sűrűbben hulltak könnyei. Sirt!

Siratott egy ábrándvilágot, ami sohase volt, ami sohase lesz, amit csak a képezdében vertek szegénynek a fejébe!

maga hiányzik! Lombos a vadgesztenyefa, a mely alatt elbucszunk utoljára, emlékszik, hogy sirtam, tudtam én, hogy elveszitem magát; s maga hogy' vigasztalt: hisz nem sokára vissza jön, aztán egymásé leszünk! . . . Nem sokára?! . . . Két évig hiába vártam, még levelet se irt! . . .

Beteg vagyok, a reménytelenség betege, ha maga írna, ha magát láthatnám, meggyógyulnék. Jöjjön! Hisz az a nap ragyog az égen, melyre esküdött, hogy örökké!! . . .

Jöjjön! Várja:

hű Klárika.

A levélhez egy kis szelet papír is volt mellékelve; ismeretlen írással ez volt rajta:

„Uram! Én nem ismerem önt, de mint Klára barátnéja kérve kérem, jöjjön mielébb! Ezt Klára tudta nélkül csempésem be levelébe; ő szegény nagy beteg, dehogy gyógyul ő meg; a két évig tartó folytonos csalódást nem bírja ki az ő gyenge törékeny szíve. De azért jöjjön! Tegye boldoggá szegény Klárikának azt a pár utolsó hónapját, a mit az ég hágy még neki a — hervadásra; aranyozza be ezt a kis idejét a remény sugarával, ha nem is szereti; inkább hazudja, hisz nem sokáig kell hazudni!

Tisztelettel

Horváth Katinka.

Kövesligethy Tivadaron nagy változást idézett elő e levél; a léha, asszonybolondító fővárosi gavallérból egyszerre bünbáló emberke lett; eszébe jutott a suttogó akác, a lombos gesztenyefa, a virágos mező, az eskü, hogy örökké; a törékeny kis Klárika! Elhatározta, hogy jóvá tesz mindent, leutazik Klárikához, mellette marad, míg meg nem gyógyul, vagy míg meg nem hal; — de nem! nem! — neki nem szabad meghalni! . . .

. . . A másik levélre esett a tekintete. Mit írhat „az az“ asszony?

„Drága kis majmom! A boldog percz, a mit annyira vártunk, végre elérkezett; a „vén medve“ a minisztértől kiküldetett iskolákat vizsgálni; 2, azaz két! hónapig távol lesz! Most már a tied lehetek — egészen! Jöjj azonnal! — ne vesszen el egy percz se!

Pusziz a te

Manczid.

E levél hatása alatt a bűnbánó emberkéből ismét léha asszonybolondító gavallér lett.

Most csak nem megy le Klárához, most — mikor az a kíváncsi asszony az övé lett! Hisz nem lehet olyan nagy beteg Klára, aztán majd meglátogathatja, de most nem teheti!

*

Két hónap múlva, mikor Kövesligethy főnöke, a „vén medve” megérkezett, Tivadart figyelmeztették, hogy az öreg sejt valamit. A bajt egyik bolondos kolléga csinálta, aki névtelenül küldött egy meghívót az öregnek — az agancs kiállításra; az öreg tudott még annyit a heroldicából, hogy az agancs a megcsalt férjek czimere, szimatolni kezdett s most nyomon jár!

S tényleg — mikor először jött a hivatalba, Tivadarhoz feltűnően hideg volt.

— — — — —

Kövesligethy hosszú orral ment haza, azon gondolkodott egész uton, micsoda zaklatást kell majd kiállani a felbőszült főnökétől.

— — — — —

Otthon egy nagy alaku levél várt reá szürke borítékkal. Felbontotta; Klára gyászjelentése volt.

Kövesligethyt meghiúsította ugyan e szomorú hír, de azért volt ideje utána nézni, mért küldték e gyászjelentést zárt borítékban. Megtalálta az okát; a gyászjelentés hátsó oldalán ez állt:

„Gyilkos !!!”

Aláírva: Horváth Katinka.

— — — — —

Budapest a legmelegebb napjait élte, az aszfalt lesüpedt az ember lába alatt, a melegség kábító volt, de Köves-

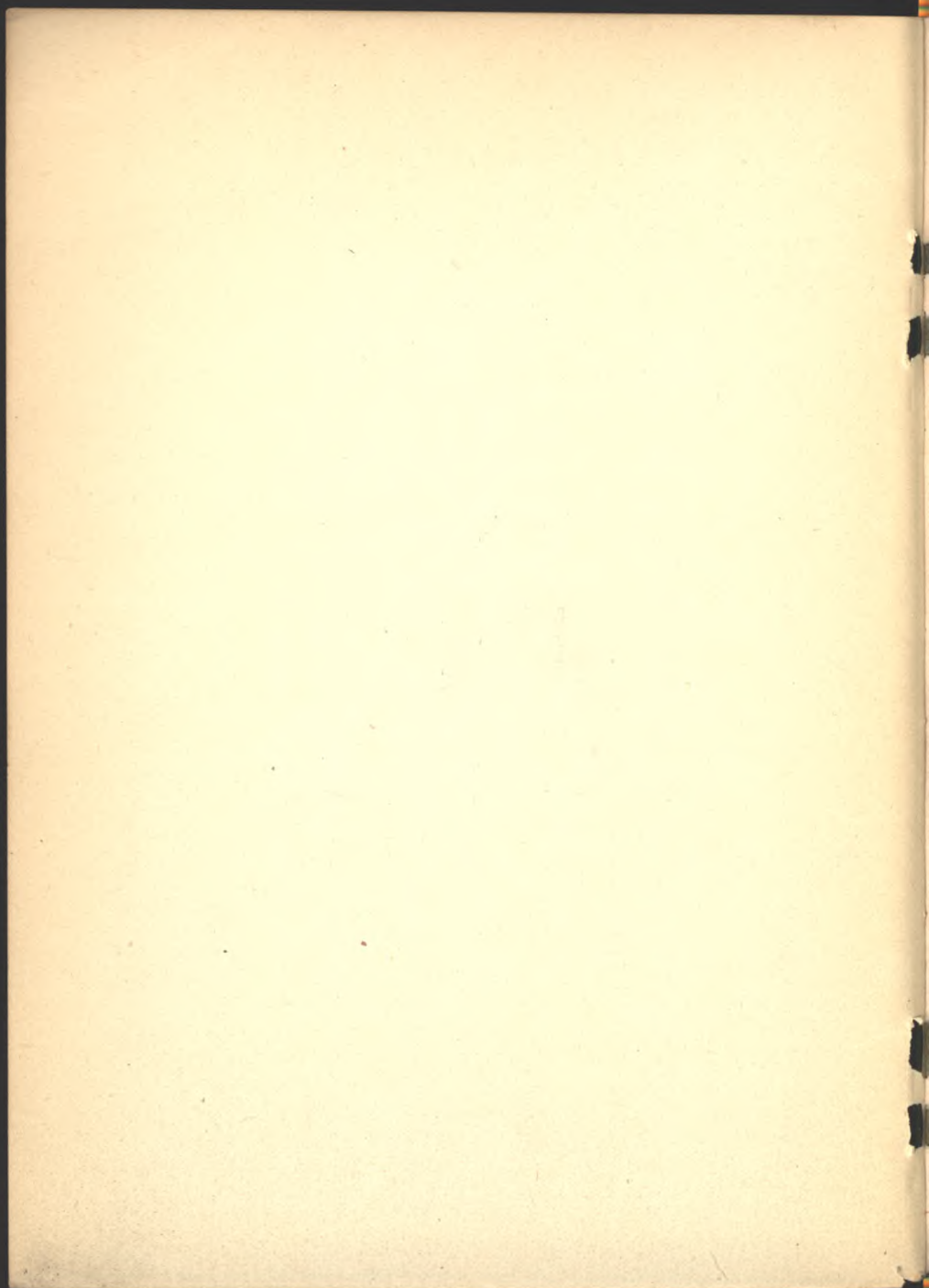
ligethy Tivadart a kultuszminisztérium fogalmazóját a hideg lelte. Lefeküdt.

Az utcáról felhangzott a rikkancsok kiabálása: „Krajczár az esti ujság! Egy gyilkos elfogatása!“

Kövesligethy Tivadar fejére rántotta takaróját!

Fázott! . . .

TARTALOM.

Miczi	3—14
Giza	15—30
Böske	31—41
Balaton Szirénje...	42—58
Tévedések iskolája...	59—65
Nagyapám még ifju volt	66—69
Didi sir	70—73
Gyilkos	74—77

- - - GYŐR, 1902 - - -

„PANNONIA”-KÖNYVNYOMDA

